

EI OO TODELLISTA!

Nuorten pienryhmätoiminnan kuvaus ja sen arviointi Tekevällä 2009

Maija Ahlgren

Opinnäytetyö
Lokakuu 2009

Kuntoutusohjaus ja -suunnittelu
Sosiaali- ja terveysala

Tekijä(t) Maija Ahlgren	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 57	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Ei oo todellista- Pienryhmäkokeilu Tekevällä 2009		
Koulutusohjelma Kuntoutusohjaus ja -suunnittelu		
Työn ohjaaja(t) Pirjo Walden Kirsi Lamminaho		
Toimeksiantaja(t) Työvalmennussäätiö Tekevä		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö oli toiminnallinen, joka tehtiin tilaustyönä Työvalmennussäätiö Tekevälle. Tilaajatahoina toimivat Tekevän Etsivän nuorisotyön – ja MaMuNu (nuorille maahanmuuttajille kohdennettu) projekti. Kyseisten projektien yhteistyönä luotiin pilottihanke, joka sai nimekseen Ei oo todellista –hanke. Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä kuvaus Ei oo todellista -hankkeen nuorten pienryhmän toiminnasta, joka ajallisesti kesti yksitoista viikkoa. Ei oo todellista -hanke perustui nuorten pienryhmäkokeiluun, jossa tavoitteena oli saada aikaan valokuvanäyttely nuorten todellisuuksista Jyväskylässä. Koska hankkeen toimintaperiaatteet pohjaavat pitkälti nuorten työpajatoimintaan, käsitellään opinnäytetyössä lisäksi nuorten työpajatoimintaan liittyviä käsitteitä.</p> <p>Tekevällä tarve nuorille suunnattuun pienryhmätoimintaan on noussut, sillä varsinaisia, nuorille suunnattuja palveluja Tekevällä ei ole. Kuitenkin yhä useammat Tekevälle tulevat nuoret kaipaavat sekä valmennuksellista että ryhmän kautta saatavaa tukea ja ohjausta. Ei oo todellista –hankkeen pohjalta lähdetään jatkossa kehittämään nuorten pienryhmätoimintaa Tekevälle. Toiminnan kuvauksen lisäksi opinnäytetyössä kootaan nuorten ja ohjaajien antamat palautteet hankkeen arvioinniksi, joista syntyneet johtopäätökset osoittavat, että nuorille suunnattua pienryhmätoimintaa on kannattavaa jatkaa tulevana toimintakautena Työvalmennussäätiö Tekevällä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Nuorten työpajatoiminta, maahanmuuttajataustainen nuori, syrjäytymisen uhka		
Muut tiedot Liitteenä muistiot, 38 sivua		

Author(s) Maija Ahlgren	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 57	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Ei oo todellista – small group trial project at Tekevä 2009		
Degree Programme Degree Programme in Rehabilitation Counselling		
Tutor(s) Pirjo Walden Kirsi Lamminaho		
Assigned by Tekevä		
Abstract This practice-based thesis was commissioned by two different projects inside Tekevä (Tekevän Etsivän Nuorisotyö and MaMuNu), and as a result, a trial-based subproject called 'Ei oo todellista' was conceived and realized. This trial project's goal was to produce a photo exhibition, introducing different realities through the eyes of participants. The trial project was conducted in a way to create an atmosphere of a workshop environment, which is why this thesis also explains concepts concerning workshop activities. The goal of the thesis was to create a descriptive narrative of the trial project's through its lifecycle of 11 weeks. The need for directed small group activity for people under 25 has been increasing steadily and it's been recognized that there are no such services inside Tekevä. 'Ei oo todellista' is the forerunner of such projects and guides the way for their development. In addition of the descriptive narration of the project this thesis includes the collected feedback of all the participants and counsellors'. This data indicates that further development of this kind of projects is cost-effective and socially economical for Tekevä.		
Keywords Workshops for people under 25, people under 25 with immigrant backgrounds, threat of detachment from social support structure.		
Miscellaneous Appendices, 38 pages.		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	3
2 NUORTEN TYÖPAJATOIMINTA PIENRYHMÄTOIMINNAN TAUSTALLA.....	5
3 PIENRYHMÄTOIMINTAAN OSALLISTUVAT NUORET.....	7
3.1 NUORUUS	7
3.1.1 Maahanmuuttajataustainen nuori	8
3.1.2 Marginaalitodellisuudessa elävät nuoret	9
3.2 SYRJÄYTYMISEN UHKA	10
3.3 NUORTEN TYÖPAJATOIMINTA SYRJÄYTYMISEN EHKÄISEMISESSÄ	12
5 EI OO TODELLISTA- HANKKEEN TAUSTALLA TOIMIVAT PROJEKTIT	13
5.1 JOHDANTOA.....	13
5.2 PROJEKTIT	15
5.2.1 MaMuNu- hanke	15
5.2.2 Etsivän Nuorisotyön projekti.....	17
5.2.3 Suunta Elämään- hanke	18
6 EI OO TODELLISTA – HANKKEEN PIENRYHMÄTOIMINTA	19
6.1 MIKSI NUORTEN PIENRYHMÄTOIMINTA?	19
6.2 TOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT.....	22
6.4 PIENRYHMÄN OHJAUS	23
7 EI OO TODELLISTA – HANKKEEN TOIMINNAN KUVAUS	25
7.1 TIEDONKERUUN MENETELMÄT	25
7.2 EI OO TODELLISTA – HANKKEEN TARINA	26
7.3 EI OO TODELLISTA – HANKE PROSESSIMALLINA	34
8. EI OO TODELLISTA – HANKKEEN ARVIOINTI.....	37
8.1 NUORTEN ANTAMA PALAUTE	37
8.2 OHJAAJIEN ANTAMA PALAUTE	41
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	43
10 KEHITTÄMISEHDOTUKSET	45
11 POHDINTA.....	48
LÄHTEET	53
LIITTEET.....	55
Liite osa 1. EI OO TODELLISTA-HANKKEEN MUISTIOT	
Liite 2. PANEELIKESKUSTELUN KYSYMYKSET.....	55
Liite 3. LUPA-HAKEMUS.....	56
Liite 4. EI OO TODELLISTA-HANKKEEN ESITE.....	57

KUVIOT

Kuvio 1. NUORTEN PALVELUT TYÖVALMENNUSÄÄTIÖ TEKEVÄLLÄ	14
Kuvio 2. MAMUNU-HANKKEEN TOIMINTAKAAVIO.....	16
Kuvio 3. EI OO TODELLISTA-HANKKEEN PIENRYHMÄN VAIHEET.....	35
Kuvio 4. OHJAUKSEN, RYHMÄN JA YKSILÖTYÖSKENTELYN PAINOTUS.....	36

KUVAT

Kuva 1. VALOKUVATAULUJA.....	31
Kuva 2. POWERPOINT-esityksen esimerkki dia 1.....	32
Kuva 3. POWERPOINT-esityksen esimerkki dia 2.....	32
Kuva 4. MATKAKESKUKSEN AULASSA OLEVA NÄYTTELY.....	33
Kuva 5. JA LISÄÄ KUVIA MATKAKESKUKSESTA.....	33
Kuva 6. EI OO TODELLISTA-HANKKEEN PIENRYHMÄ.....	34

1 JOHDANTO

Työvalmennussäätiö Tekevällä toteutettiin keväällä 2009 nuorten pienryhmäkokeilu, jota lähtivät koordinoimaan MaMuNu (Nuorille maahanmuuttajille kohdennettu)- ja Etsivän nuorisotyön projekti. Pienryhmäkokeilulle annettiin nimeksi *Ei oo todellista* ja sitä lähti rahoittamaan Suunta elämään –hanke. Ei oo todellista –hankkeen pienryhmän tavoitteena oli antaa syrjäytymisen uhan alla oleville nuorille mielekästä toimintaa ja tämän avulla ohjata ja tukea nuoria oman arkensa hallintaan. Opinnäytetyöni siis on osa tuota nuorille suunnattujen palvelujen kehittämistä koskevaa toimintaa, jonka tilaajatahoina toimivat MaMuNu –ja Etsivän nuorisotyön projektit.

Tämä opinnäytetyö on tyypiltään kehittämistyö, jonka tavoitteena on kuvata Ei oo todellista- hankkeen pienryhmän toimintaa siitä, mistä hankkeen alussa lähdettiin liikkeelle ja mihin loppuvaiheessa päädyttiin. Toiminnan kuvauksen lisäksi tuon esille keräämieni palautteiden kautta hankkeen arviointia ja johtopäätöksiä. Koska työpajatoiminnan arvot ja toiminta-ajatukset ovat Ei oo todellista –hankkeen taustalla, pyrin raportissani myös aukaisemaan nuorten työpajatoimintaan liittyviä käsitteitä, joiden kautta avautuu erilaisia näkökulmia nuorten kanssa tehtävään ohjaustyöhön. Kokonaisuuden hallitsemiseksi olen pyrkinyt rinnastamaan käsitteitä mahdollisimman paljon Ei oo todellista –hankkeen pienryhmän kontekstiin.

Nuorten hyvinvointi on yhteiskunnallinen kysymys, jonka kautta on jouduttu kohtaamaan monia haasteita. Esimerkiksi yhtenä haasteena käytännössä näyttäytyy se, että nykyisestä koulujärjestelmästä pudonneita nuoria on vaikea pitkän ajan kuluessa enää nostaa takaisin koulutuspoluille. Ennalta ehkäisevällä toiminnalla ja eri koulutuspolkujen nivelvaiheisiin kohdennetulla, tuella ja ohjauksella saataisiin syrjäytymisuhkaa pienenemään huomattavasti. Toisaalta nuorille suunnattuja työpajoja voitaisiin hyödyntää myös nykyisessä koulutusjärjestelmässä, joka ennaltaehkäisisi koulun keskeyttämisiä. Tämä tarkoittaisi tiivistä yhteistyötä opetuksen ja työpajatoiminnan ohjauksen välillä.

Toiminnallisen opinnäytetyöni avulla halusin perehtyä syvällisemmin nuorille suunnattuun työpajatoimintaan ja päästä siihen myös itse osalliseksi. Koska minulla ei alusta saakka ollut minkäänlaisia ennakkotietoja nuorten työpajojen toiminnasta, koin aiheen todella mielenkiintoiseksi itselleni. Opinnäytetyöni toimi luonnollisena jatkona koko 2009 kevään kestäneelle työharjoittelujaksolleni maahanmuuttajapalveluissa Työvalmennussäätiö Tekevällä ja koin tämän kehittämistyön tärkeänä oppimiskokemuksena itselleni. Koska kuntoutuksen ohjaajalle on tärkeää tietää erilaisista vaihtoehdoista ja palveluista, jonne asiakkaan (tässä tapauksessa nuoren) voisi ohjata, on perehtyminen nuorten palveluihin tärkeä osa opinnäytetyön prosessia. Tiedonhakuja tehdessäni nousi mieleeni jatkuvasti kysymys: voisiko työpajatoiminta olla vaihtoehtoinen tie sellaiselle oppilaalle, joka ei normaalissa koulujärjestelmässä pärjää?

Tämä raportti kokoaa yhteen Ei oo todellista- hankkeen aikana syntyneen toiminnan, sen arvioinnin ja siitä nousevat kehittämisen kohteet. Palautteiden kautta voidaan ennen kaikkea vahvistaa jo hyvinä koettuja käytänteitä, sekä kehittää ja luoda jatkossa nuorille tarkoitettuja palveluita Työvalmennussäätiö Tekevällä.

2 NUORTEN TYÖPAJATOIMINTA PIENRYHMÄTOIMINNAN TAUSTALLA

Valtakunnallinen työpajayhdistys VTY ry perustettiin vuonna 1997 työpajatoiminnan koordinoimiseksi. Vuosituhannen vaihtuessa alettiin nuorten työpajojen sijasta puhua yleisesti nuorten työpajatoiminnasta ja viime vuosina nuorten työpajatoiminta on entistä enemmän vakiintunut osaksi nuorten palvelujärjestelmää. Nuorten työpajatoiminnasta ei ole säädetty erikseen lainsäädännössä, kuitenkin valtion talousarvioesityksissä nuorten työpajatoiminta sijoitetaan nuorisotyön ja tämän kautta nuorisolain piiriin. Valtion talousarvioesityksissä nuorten työpajatoiminnan tavoitteiksi lukeutuvat muun muassa nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen, elämän hallinta ja koulutuksen motivoimisen keinot. (Kuure 2009, 1-3.)

Työpajojen kehittämistä koskevista tarkasteluista Kuuren (2009, 4) mukaan tuloksina on alusta lähtien ollut syrjäytymisuhan alla eläviin nuoriin kohdistuvan työn kehittäminen sekä nuorisotyön menetelmien ja työhallinnon tavoitteiden yhdistäminen työpajatoiminnaksi. Nykyään valtakunnallinen nuorten työpajatoiminta on ammatillistunut ja se sijoittuu sosiaalialan palvelujen ja avoimien koulutus- ja työmarkkinoiden välimaastoon, sekä on vahvasti moniammatillista toimintaa. (Kuure 2009, 4.)

Kuuren (2009, 5) mukaan Suomessa on noin 250 kuntien, säätiöiden sekä erilaisten yhdistysten ja yhteisöjen ylläpitämää työpajaa, joissa on vuosittain 10 000-20 000 valmentautujaa eli työpajoissa olevaa nuorta. Sosiaalisen työllistämisen toimialan käsitteistö määrittelee työpajatoiminnan sosiaalisesti työyhteisöksi, jonka sisällä tehtävän työnteon ja siihen yhdistetyn valmennus- ja ohjauspalveluiden avulla parannetaan heikossa työmarkkina-asemassa olevan henkilön arjen hallintaa ja valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön (Ylipaavalniemi, Sariola, Marniemi & Pekkala 2005, 9).

Nuorten ohjaus työpajoilla rakentuu nuorten kanssa tehtävään toimintaan ja kokonaisvaltaiseen yksilölliseen ohjaukseen, jonka päämääränä on saada nuori takaisin oman elämänsä hallitsijaksi. Kaksituhatta luvulle päästyämme työpajatoiminta on

vakiinnuttanut asemiaan ensisijaisesti eri koulutus- ja palveluiden nivelvaiheissa. Nuorten ongelmat ovat moninaistuneet ja kasautuneet, jotka aiheuttavat entistä suurempia haasteita nuorten työpajojen ohjaukselle. Lähtökohtana kuitenkin on, että toiminnan vahvuus piilee yksilöllisessä ohjauksessa, sillä parhaimmillaan työpajoilla voi olla jokaisella nuorella oma ohjaaja. (Hassinen & Marniemi 2004, 56.)

Toinen hyvin voimakkaasti vaikuttava piirre ohjauksessa nuorten työpajoilla on sen läpinäkyvyys, jolloin itse ohjaustoiminta siirtyy taka-alalle ja ohjauksesta tulee näin vähemmän havaittavampaa. Ohjauksen taka-alalle siirtyminen edes auttaa nuoren osallistumista ja ohjauksen vastaanottamista. Tämä luo pohjan saavuttaa kestävä ja pitkä luottamussuhde nuoren kanssa, jonka rakentaminen saattaa viedä hyvinkin pitkän ajan. (Hassinen ym. 2004, 59.)

Nurmen (2001, 272) artikkelin mukaan koulutuslaitos on tärkeä osa nuoren elämää ja keskeisenä ajatuksena on alusta alkaen ollut mahdollistaa kaikille oppilaille tasavertainen jatkokoulutusmahdollisuus. Kuitenkaan koulujärjestelmämme ei ole ongelmaton, sillä koulussa heikosti menestyvien oppilaiden tilanne ei välttämättä kohennu vaan päinvastoin. Kilpailutilanne arvosanoista ei jätä tilaa heikommin menestyville oppilaille, jolloin jatkuva kielteinen palaute ei voi olla vaikuttamatta heidän käsityksiinsä omista kyvyistään. (Lyytinen, Korhokangas & Lyytinen 2001, 272.) Erityisesti heikosti teoriaopinnoissa menestyvät oppilaat saattaisivat hyötyä enemmän käytännönläheisistä oppiaineista ja kiireettömyys pajatyöskentelyssä edesauttaisi osaltaan luottamussuhteen syntymistä nuorten ja ohjaajien välillä, mikä ei ole aina mahdollista formaalissa koulutusjärjestelmässä. (Hassinen ym. 2004, 62–63.)

Työpajaohjauksesta puhutaan hyvin toiminnallisina sävyinä, sillä työpajat ovat toimintaan keskittyviä yksiköitä. Huomattavan tärkeää ohjauksessa on mahdollistaa työssä oppiminen, jolloin nuoren täytyisi kyetä soveltaa tietojaan ja taitojaan uusiin työtilanteisiin. (Hassinen ym. 2004, 65.) Ammatti-identiteetin vahvistuminen antaa nuorelle myönteisiä onnistumisen kokemuksia omasta toiminnastaan ja voi mahdollistaa nuoren oman valintansa ammattiin tai koulutukseen.

3 PIENRYHMÄTOIMINTAAN OSALLISTUVAT NUORET

Nuoruus on käsitteenä haastava ja se näyttäytyy erilaisena henkilöstä riippuen. Nuoruuden alku onkin usein selkeämmin määriteltävissä kuin sen loppuminen ja siinä esiintyy paljon yksilöllistä vaihtelua. Käsite nuoruus liittyy yksilön elämänkaaren vaiheisiin, joka siirtymävaiheena sijaitsee lapsuuden ja aikuisuuden välissä, se on nykyään siis varsin pitkä ajanjakso yksilön elämässä. (Lyytinen ym. 2001, 257.) Kevään 2009 Ei oo todellista- hankkeen pienryhmän toimintaan osallistui iältään 16–25- vuotiaita nuoria, ja toiminnan pohjana oli heidän kokemuksensa elämästään Jyväskylässä. Tämän johdosta avaan seuraavassa nuoruuden käsitettä ja sen tavallisimpia tulkintoja, olihan nuoruus hankkeen aikana konkreettisesti läsnä.

3.1 Nuoruus

Nuoruusiän kehitykseen liittyvässä artikkelissa Jari-Erik Nurmi (2001, 256) selventää, että nuoruus on vaiheena pitkä ja se voidaan karkeasti jaotella kolmeen eri vaiheeseen: varhaisnuoruuteen, keskinuoruuteen ja myöhäisnuoruuteen (varhaisaikuisuus). Kuitenkin Nurmi (2001, 257) artikkelissaan täsmentää, että tiettyyn ikään perustuva jakoa tärkeämpää on huomata se, että nuoren kehitys ja erilaiset tekijät vaihtelevat suuresti näiden ikäkausien välillä, eikä selkeitä siirtymäjakoja vaiheiden väliin voida tehdä. (Lyytinen ym. 2001, 256–257.)

Konkreettisina muutoksina nuoruus nähdään fyysisinä muutoksina ihmisen kehossa. Lapsen keho ikään kuin herää unesta, jota se on vuosia nukkunut ja muotoutuu aikuisen kehoksi hiljalleen. Kuitenkaan nuoruutta ei voida luonnehtia pelkästään fyysisinä muutoksina, vaan nuoren ajatusmaailma kehittyy samaan tahtiin. Nuoruudessa looginen ajattelu ja tunteet käyvät läpi käsitteellisen uudelleen rakentumisen, jotka muokkaavat minäkuvaa, tämän johdosta on selvää, että nuori kokee monia erilaisia ristiriitoja ja hän on erittäin herkkä ulkoiselle palautteelle. Samaistuminen johonkin ryhmään antaa nuorelle tukea ja turvaa kasvaa ja kehittyä kohti aikuisuutta, ryhmätoiminta voikin osoittautua hyvin arvokkaaksi nuoren kehityksen kannalta. (Sarkkinen 1996, 90.)

Nuoruus on haastava elämänvaihe, sitä voidaan yhtäältä tarkastella nuoren sisäisenä tapahtumana; identiteetin muotoutumisena ja minän rakentumisena. Toisaalta se nähdään myös sosialisatona ja institutionaalisina urina ja valintoina. (Lyytinen ym. 2001, 260.) Se, millaisia valintoja nuori elämässään tekee, ja millä tavalla hän vastaa erilaisiin vastaan tuleviin haasteisiin, muodostuu samalla kuva nuorelle itselleen omasta itsestään ja pärjäämisestään. Tällöin suureen rooliin pääsee samalla myös nuoren saama ulkoinen palaute omasta toiminnastaan. (Mts. 263-264.)

Nuoren halu löytää jatkokoulutuspaikkoja tai työpaikkoja ei ole yksiselitteinen asia. Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisen nuorten suomenkielenhallinnan haasteet, nuorten mielenterveys ja/tai päihdesyyt, erilaiset perhesyyt ja niin edelleen jättävät huomattavan esteen joillekin nuorista kylkiäisenä, eikä tulevaisuuden valintojen tekeminen tällöin olekaan enää nuorelle helppo ratkaisu. Nuoruuteen ja siihen liittyviin haasteisiin ja mahdollisuuksiin liittyy paljon erilaisia yhtälöitä, jotka vaikuttavat niin nuoreen kuin hänen lähiympäristöönsä. Tänä päivänä on yhteiskunnassa herätty huomioimaan nuorten hyvinvointia. Valitettavasti vaan tälläkin hetkellä suuri joukko nuorista jää kaiken tuen ulkopuolelle, eikä löydä tietä takaisin yhteiskunnan tukiverkoston.

3.1.1 Maahanmuuttajataustainen nuori

Ei oo todellista- hankkeeseen osallistuneista nuorista noin puolet olivat taustaltaan maahanmuuttajia. Monikulttuurisuus tarjosi hankkeen aikana siis oman mausteensa pienryhmän toimintaan ja ohjaukseen. Monikulttuurisuuden kohtaaminen saattaa joillekin nuorista olla hyvinkin uusi asia, ja saimme tällä tavoin luotua uudenlaisia kohtaamisia ryhmän sisällä. Avaan seuraavassa lyhyesti maahanmuuttajataustaisen nuoren käsitettä, sen mahdollisuuksia ja haasteita pienryhmätoiminnassa.

Yleisellä tasolla maahanmuuttajataustaisen nuori on henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen ja on ulkomailta toiseen maahan pysyvässä asumistarkoituksessa muuttanut henkilö. Maahanmuuttaja on siis yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia maa-

han muuttaneita henkilöitä, kuten pakolaisia, turvapaikanhakijoita, siirtolaisia ja paluumuuttajia. (Pulliainen 2008, 3.)

Alusta lähtien maahanmuuttajia on osallistunut nuorten työpajatoimintaan, ja koska pajat ovat vahvasti toiminnallisia, pystytään toiminnan ohessa vahvistamaan myös suomenkielen taitoja sekä tietoutta suomalaisesta työkulttuurista. Ammattisanaston hallitseminen on usein kynnyksellä monelle maahanmuuttajataustaiselle nuorelle, jolloin he tarvitsevat erityistä ohjausta ja tukea työpajaohjaajilta selviytyäkseen työpajojen tehtävistä. Ohjauksellisia haasteita aiheuttaa myös se, että ohjaaja ei aina voi olla varma aiheuttaako kielitaidon puute ongelmia vai onko taustalla joku toinen ongelman-aiheuttava asia. (Pulliainen 2008, 4-11.)

3.1.2 Marginaalitodellisuudessa elävät nuoret

Marginaalitodellisuutta kuvaa hyvin nuori, joka ei ole kiinnittynyt minkään palvelun tai tuen piiriin. Hän ei pysähdy ajattelemaan tilannettaan tai sitä, mistä voisi saada apua tai tukea. Marginaalisuuden tunne tulee, kun liian paljon asioita jää hoitamatta ja selvittämättä, eikä nuori jaksa enää jonottaa ohjausta saadakseen. (Hautaluoma 2009, 26.)

Sava (2004, 158) taas selventää marginaalisuuden käsitettä maahanmuuttajataustaisen henkilön uuteen kulttuuriin sopeutumisen kautta. Marginaalisuus kuvaa hyvin ulkomailla lapsuutensa asuneen henkilön elämää, jossa hän elää kahden kulttuurin välissä. Tällöin henkilö voi ajoittain tuntea olevansa vieras uudessa kulttuurissa ja kokea elävänsä marginaalitodellisuudessa. (Sava 2004, 158.) Ajateltiinpa marginaalitodellisuutta sitten suomalaisen nuoren tai maahanmuuttajataustaisen nuoren kannalta, yhdistävänä tekijänä on kuitenkin nuoren tunne ulkopuolisuudesta ja riippumattomuudesta yhteiskuntaa kohtaan.

Tullessamme 2000-luvulle nuorten työpajatoiminnassa havaittiin joukko nuoria, jotka tulivat pajoille ilman ohjausta tai lähetettä. Häggmanin ja Walldenin (2007, 27) artikkelissa mainitaan, että vuonna 2006 tietojen mukaan tällaisia nuoria on jo alu-

eellisesti jopa yli 10%, ja näistä nuorista suurin osa on alle 25-vuotiaita ja vailla ammatillista osaamista. Kysymys siis kuuluu: keitä nämä marginaalitodellisuudessa elävät nuoret ovat ja mistä he tulevat? (Tarvainen, Pietiläinen & Kuure 2007, 27–30.)

3.2 Syrjäytymisen uhka

Suomessa työttömiä oli vuoden 2007 tilastojen mukaan 238 080, joista 60 406 oli alle 25-vuotiaita (Tilasto Suomen työttömyysturvasta 2007). Edellä mainittu tilaston luku antaa yhden esimerkin kuitenkin siitä, miten haastavaa on löytää yhtenäisiä ja päteviä lukuja nuorten työttömyyteen, sillä kyseinen tilasto ei kuvaa todellisuudessa syrjäytyneiden nuorten lukumäärää, vaan se kuvaa niiden nuorten lukumäärän, jotka saivat työttömyyden aikana Kelan työmarkkinatukea, peruspäivärahaa tai yhdistelmätukea. Okkosen (2009, 2) artikkelin mukaan tilastoista ei ole löydettävissä mittaria, joka kuvaisi varsinaisesti *syrjäytyneiden nuorten* lukumäärää, sillä käsitteenä syrjäytyminen on vaikea soveltaa tilastoihin. Laskelmat sijoittuvat 10 000 ja 100 000 välimaastoon, mutta tarkkoja lukuja ei ole saatavissa. (Okkonen 2009, 2.)

Nuorten hyvinvointiin on kiinnitetty paljon huomiota ja keskustelua on ylläpitänyt nuorten jääminen opiskelun ja työelämän ulkopuolelle. Kunnille kasautuvat paineet ovat huomattavia, koska palveluiden järjestäminen on viimekädessä niiden vastuulla. Syrjäytyminen käsitteenä on hyvin moninainen ja muuttuva, jonka johdosta se on myös vaikeasti tilastoissa hallittava, eikä varsinaisesti kaikista syrjäytyneimmät pääse edes tilastoihin mukaan. (Okkonen 2008 2-4; Okkonen 2009, 30.)

Kaisa - Mari Okkosen (2009, 30) artikkelista käy ilmi, että niin sanottujen häiriöpalvelujen (sisältävät mm. lastensuojelun, lasten/nuorten psykiatrian ja erityisopetuksen) käyttö on 1990-luvulta lähtien vain lisääntynyt ja kyseisten palvelujen nuorten asiakkaiden ikä on varhaistunut. Syksyllä 2008 tehtiin kuntapäätäjille kysely kuntien kehittymissuuntauksiin liittyen, samalla kysyttiin millä tavalla nuoria on pyritty kunnissa auttamaan kuluneen vuoden aikana. Kyselystä ilmeni, että nuorten auttaminen kohdistui pääsääntöisesti koulumaailmaan, jossa kouluresurssien parantaminen on kes-

keisimpiä toimia, joita kunnissa on tehty. Lisäksi kunnissa on panostettu työpajatoimintaan, sekä sen varmistamiseen, että kaikilla peruskoulunsa päättävillä olisi opiskelupaikka. (Okkonen 2009, 30–32.)

Koulutus tuo sisältöä nuoren elämään ja se säätelee arjenkulkua sekä ajankäyttöä. Koulutuksen ulkopuolelle jäävää nuorta uhkaa syrjäytyminen, jos hän ei löydä korvaavaa toimintaa koulunkäynnin tilalle. Mitä pidemmälle koulutuksen ulkopuolinen aika nuoren elämässä etenee, sen suuremmaksi myös syrjäytymisen uhka kasvaa. Suurin osa ilman opiskelupaikkaa jäävistä nuorista pääsee opiskelemaan ensimmäisen vuoden sisällä, kuitenkin osalla nuorista ongelmat ovat kasautuneet jo ennen yläastetta, jolloin koulutuspaikan ulkopuolelle jääminen vie syrjäytymisen prosessia eteenpäin. (Kivelä & Ahola 2007, 17–26.)

Syrjäytymisen uhan käsite ei ole yksiselitteinen, sillä kaikki koulutuksen ulkopuolella olevat tai työttömät nuoret eivät ole syrjäytyneitä. Ulkopuolisen silmissä pahasti syrjäytynyt nuori, saattaakin osoittautua tavalliseksi nuoreksi, joka elää sosiaalityöllä ja omaa hyvät sosiaaliset verkostot, tuntematta lainkaan ahdistusta omasta tilanteestaan. (Kivelä ym. 2007, 18.) On siis epäselvää miten syrjäytynyt nuori määritellään, sillä se usein nähdään vastentahtoisena tapahtumana. Pylkkäsen (2007, 23) artikkelissa todetaan, että syrjäytyminen on prosessi, joka kohdistuu useaan tilanteeseen samaan aikaan, esimerkiksi tilanne, jossa nuori menettää asuntonsa, opiskelupaikkansa ja häneltä katkeaa perhesuhteet. Vapaaehtoisesti yhteiskunnasta eristyvää nuorta ei välttämättä Pylkkäsen (2007, 23) mukaan vielä katsota syrjäytyneeksi nuoreksi. (Virtanen & Hautaluoma 2007, 23.)

Syrjäytymisen uhkaan siis sisällytetään usein nuoren käyttäytymisestä heijastuvat ongelmat. Pitkään jatkuneet poissaolot koulusta, huono koulumenestys, päihteiden käyttö ja kaverisuhteiden puuttuminen voivat helposti johtaa nuoren vetäytymiseen. Edellä mainitut piirteet ovat nuorilla usein näkyviä ja varhainen puuttuminen koulun ja kodin puolelta saa syrjäytymisen uhkaa pienenemään huomattavasti. (Kivelä ym. 2007, 20–21; Okkonen 2009, 34.)

3.3 Nuorten työpajatoiminta syrjäytymisen ehkäisemisessä

Edellä on jo kuvattu työpajojen moninaista roolia ja asemoitumista palvelurakenteen nivelvaiheissa, sekä on havaittu nuorten tarve saada toiminnallisempaa otetta koulun käyntiin. Työpajoille on muotoutunut aikojen kuluessa oma historiansa palveluketjussa mutta niiden vapaus olla irrallaan perinteisistä koululaitokselle kuuluvista tehtävistä, antaa nuorille toisenlaisen tien opinpoluille. Markku Hassinen (2007, 40) korostaa nuorten tarvetta saada mielekästä tekemistä arkeen, oikeaa työtä, joka opettaa ja jäsentää ajankäyttöä. Toiseksi työpajojen ohjaus mahdollistaa hyvän sekä tasa-arvoisen ohjaussuhteen luomisen nuoren ja ohjaajan välillä. Tämän johdosta Hassinen (2007, 41) korostaa työpajojen tärkeyttä koulujen rinnalla kulkijoina, jotka tukisivat koulujen perustehtävää ja tätä kautta nuoria itseään. (Tarvainen ym. 2007, 40–41.)

Ei oo todellista- hankkeen pienryhmätoimintaa voidaan kuvata nuorten työpajatoimintana, jossa ennaltaehkäistiin syrjäytymistä ja sen uhkaa pienryhmätoiminnan keinoin. Ei oo todellista- hankkeen pienryhmän toiminta kohdistui jokaisella nuorella yhteiseen päämäärään, vertaistuki oli läsnä jatkuvasti ja yksilöllinen ohjaus antoi turvaa nuorille jatkaa erilaisin suunnitelmin eteenpäin. Edellä kuvatusta teoriataustasta nousi tiedonhankintaa tehdessä kysymyksiä, jotka ohjasivat seuraavia opinnäytetyöni osia. Näitä kysymyksiä olivat muun muassa:

- Miten pienryhmätoiminta voi ohjata ja tukea nuorta hänen arjessaan?
- Miten suuri merkitys nuorelle on saada tuntee kuuluvansa johonkin?
- Miten luovat menetelmät voivat tukea nuoren itsetuntoa?
- Miksi välineeksi valittiin juuri pienryhmätoiminta?
- Mihin pienryhmätoiminnalla halutaan pyrkiä?
- Millaisia vaikutuksia pienryhmätoiminnalla on nuorille?

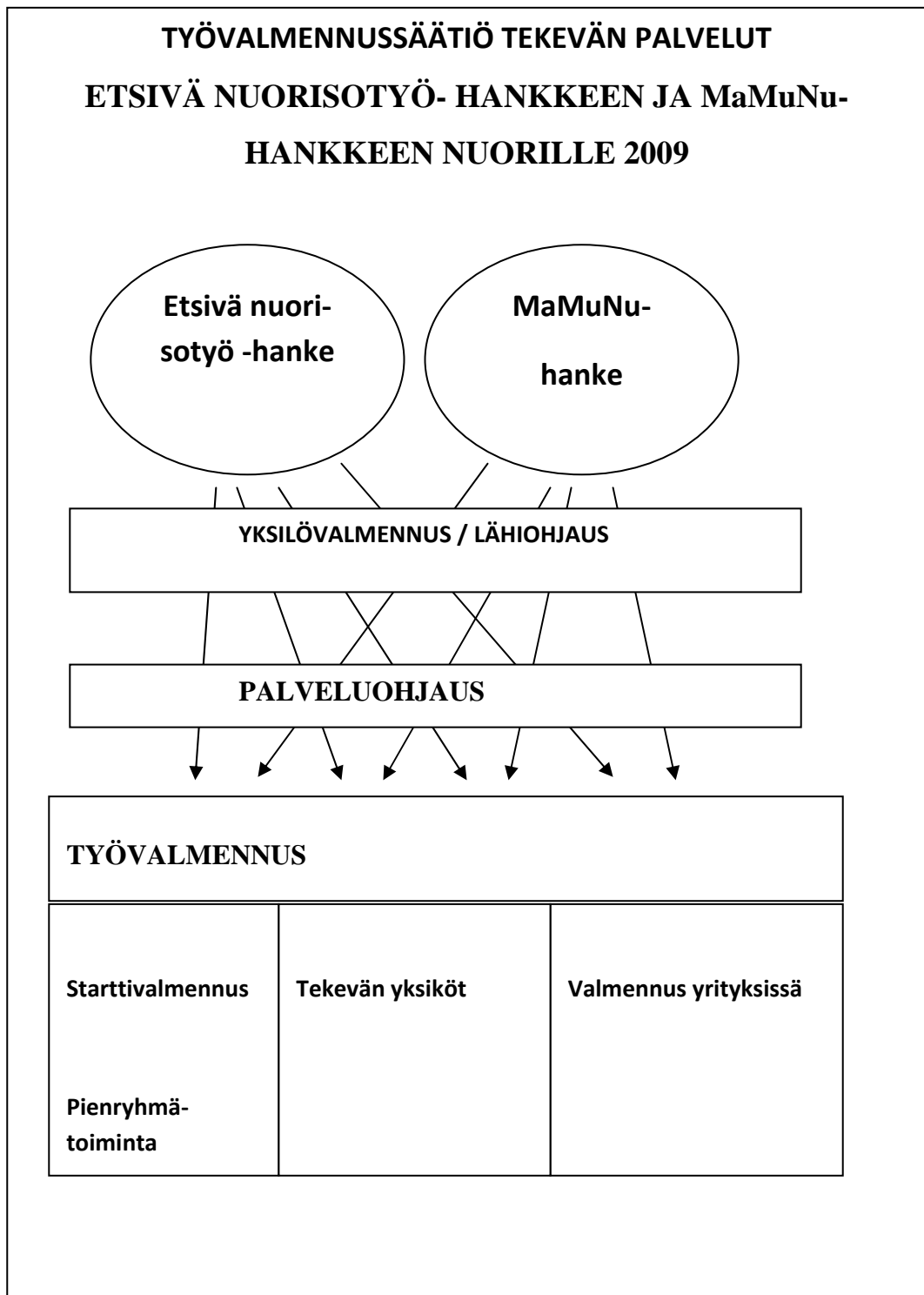
5 EI OO TODELLISTA- HANKKEEN TAUSTALLA TOIMIVAT PROJEKTIT

5.1 Johdantoa...

Syksyllä 2008 lähti Työvalmennussäätiö Tekevällä liikkeelle ajatus tiivistää yhteistyötä eri projektien kesken. Lähtötilanteena oli ajatus kehittää nuorille matalankynnyksen palvelu, johon on mahdollisimman helppo nuoren osallistua. Yleisesti Tekevän projekteissa tiedettiin, että nuorten tarve tämän tyyppiselle palvelulle on suuri mutta sen kaltaista palvelua on lähes mahdoton löytää Jyvässeudulta. Päämääräksi muotoutui yhdistää syksyllä 2009 kahden jo selkeän projektin resurssit ja perustaa työpa-jatoimintaan orientoiva pienryhmä, joka kulki käsitteellä starttipaja. Ei oo todellista -hanke oli ensimmäinen pilottikokeilu tämän kaltaisesta matalankynnyksen palvelusta, jonka pohjalta lähdettiin luomaan tulevan syksyn pienryhmätoimintaa Tekeväälle.

Suunta elämään -hankkeelta haettiin toimintatukea pilottipajan suunnitteluun ja toimintaympäristön sekä sisältöjen kehittämiseen Joulukuussa 2008. Taustaprojekteina hankkeelle toimivat yhteistyössä Maahanmuuttajanuorille kohdistuva MaMuNu –projekti sekä Etsivän Nuorisotyön hanke, ja toimitilat Ei oo todellista –pienryhmälle tarjosi Työvalmennussäätiö Tekevä.

Työvalmennussäätiö Tekevän toiminta-ajatuksena on tarjota palveluja, jotka ylläpitävät ja kehittävät toimia, joilla ehkäistään ja vähennetään työttömyydestä ja syrjäytymisestä aiheutuvia haittoja (Yleistä Tekevästä 2008). Toiminta pyrkii siis parantamaan yksilön työ- ja toimintakykyä valmennuksellisin keinoin. Työvalmennussäätiö tekevän toiminta-ajatus kulki siis arvoina Ei oo todellista –hankkeen taustalla, ja ne tulivat esiin hanketta koordinoivien projektien kautta (KUVIO 1).

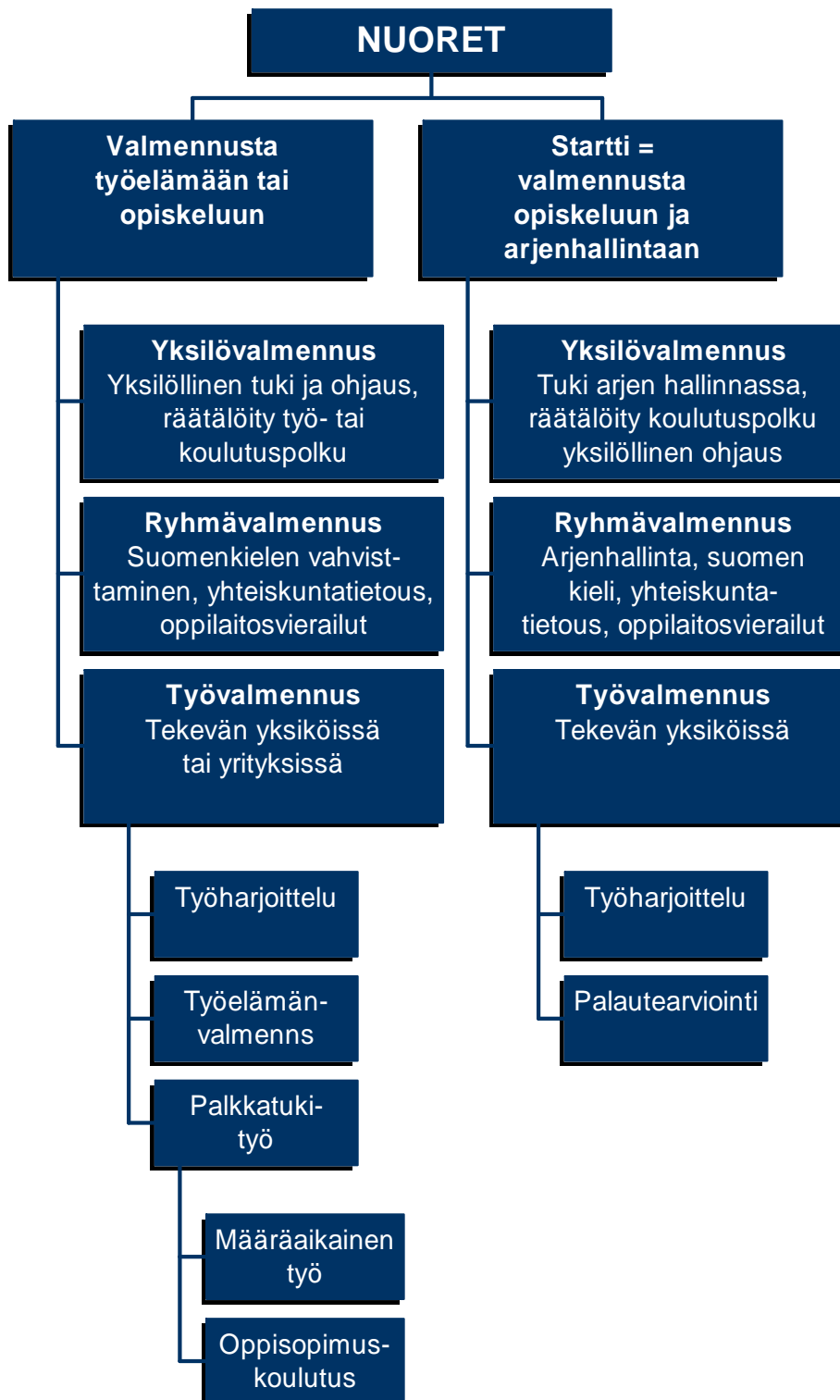
KUVIO 1. Nuortenpalvelut työvalmennus säätiö Tekevällä

5.2 Projektit

5.2.1 MaMuNu- hanke

MaMuNu- hanke kohdistaa toimintansa maahanmuuttajanuorten työ- ja opiskelu- valmiuksien parantamiseen sekä elämäntaitojen vahvistamiseen työ-, yksilö- ja ryhmävalmennuksen keinoin työpajaympäristössä. Kohderyhmänä projektissa ovat 17-28- vuotiaat Jyväskylän alueella elävät työttömät maahanmuuttajanuoret, joilla ei ole ammatillista koulutusta eikä vielä valmiuksia mennä ammatilliseen koulutukseen tai työelämään. (Lamminaho 2008, 2-3.) Kohderyhmän nuorilla saattaa projektiin tullessaan olla epärealistisia ajatuksia omasta tulevaisuudestaan, puutteellisia tietoja eri koulutusvaihtoehdoista sekä vaikeuksia oman elämänsä hallinnassa. Tämän johdosta projekti tarjoaa hyvin moninaista tukea ja ohjausta nuorelle, joka olisi halukas saamaan opiskelu/työtavoitteitaan eteenpäin.

MaMuNu- hankkeen periaatteena on tukea maahanmuuttajanuorta yksilöllisesti ja tarjota ohjaajan hänen eri elämän alueilleen. Tämän kautta luottamuksen rakentuminen yksilövalmentajan ja nuorten välillä on kantanut vielä pajoilta lähdettyäkin. Lisäksi nuorta autetaan projektin puitteissa saamaan työkokeilu- tai työharjoittelu- paikka Työvalmennussäätiö Tekevän eri yksiköissä tai ohjatun työharjoittelun jossa- kin yrityksessä. Nuorella on mahdollisuus lisäksi ryhmävalmennukseen, jonka tarkoituksena on sopeuttaa nuori paikkakuntaan, suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Ryhmävalmennus tukee myös maahanmuuttajanuorta suomenkielen vahvistamisessa ja antaa tukea ammattiin valmistautumisessa. (Lamminaho 2008, 2, 7.)

KUVIO 2. MaMuNu- hankkeen toimintakaavio

Lamminahon (2008, 7) väliraportin mukaan haasteita vuoden 2008 MaMuNu – hankkeen toiminnalle ovat luoneet Työvalmennussäätiö Tekevän rakenteelliset seikat, jossa tarvittavia nuorille suunnattuja palveluja on liian vähän. Nuoret ovat pitkälti tulleet Tekeväälle tämän hankkeen kautta ja ennen hanketta nuoria saapui Tekevän yksiköihin vain satunnaisesti. Nuorten määrän noustessa, täytyisi myös rakenteellisten seikkojen kehittyä paremmin nuorien tarpeita vastaaviksi. (Lamminaho 2008, 8.)

5.2.2 Etsivän Nuorisotyön projekti

Etsivän Nuorisotyön- projekti painottuu syrjäytymisen uhan alla olevien nuorten varhaiseen löytämiseen ja tukemiseen osallistavan lähivalmennuksen keinoin. Nykyinen Etsivän Nuorisotyö -projektin kohderyhmä on sijoittunut Työvalmennussäätiö Tekevän palveluihin ja Jyväskylän alueen yrityksiin työkokeilu- tai harjoittelujaksoihin. Projektilla on pyrkimyksenä pitää valmennuksellinen ote nuoreen vielä senkin jälkeen, kun mahdollinen palveluihin sijoittuminen on tapahtunut. Lähivalmennus on nuoren käytettävissä myöhemminkin, sekä nuoren omien tarpeiden vuoksi että palveluihin kiinnittymisen ja vaikuttavuuden parantamiseksi. (Heiskanen-Nikula & Orell 2009, 2.)

Toisena tavoitteena projektilla on kartoittaa ja kehittää nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäiseviä käytäntöjä ja palveluja yhteistyössä muiden alueen toimijoiden kanssa. Projekti tekee yhteistyötä perusopetuksen oppilashuoltohenkilöstön ja erityisopettajien kanssa. Pyrkimyksenä on tuoda Etsivän Nuorisotyö -projektin palveluja esiin eri oppilaitoksissa, ja tähän mennessä suurin osa löytyneistä nuorista onkin tullut projektiin nivelvaihtotoimijoiden, perusopetuksen, joustavan perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen toimijoiden sekä mielenterveystyön toimijoiden kautta. (Heiskanen-Nikula ym. 2009, 2-3.)

Etsivän Nuorisotyö- projekti on ennaltaehkäisevää työtä. Yhä enemmän nuoria jää ja tulee vastaisuudessakin jäämään ilman opiskelupaikkaa. Koulutusjärjestelmän ulkopuolelle jääminen lisää huomattavasti nuorten syrjäytymisen riskiä ja tutkitusti on todettu, että suurin syrjäytymisen riski sijoittuu nimenomaan koulutuksen nivel-

vaiheisiin. Jo muutamankin kuukauden pituinen työttömyysjakso saattaa muotoutua liian korkeaksi kynnykseksi nuorelle lähteä itsenäisesti yrittämään ja hakeutumaan jatkokoulutukseen. Etsivä Nuorisotyö- projekti sijoittuu juuri tähän vaiheeseen, joka auttaa nuoria saamaan voimavaroja oman elämänsä hallintaan. (Mts. 2.)

Heiskanen- Nikulan ja Orellin (2009, 3) mukaan projektin verkostoituessa Jyväskylän alueen muiden toimijoiden kanssa, on noussut esiin se, että nuorille on tarjolla palveluja varsin kattavasti mutta nuoret kokevat olevansa eksyksissä palveluiden joukossa ja tarvitsevat tukea ja lähiohjausta valintoja tehdessään. Ongelmakohtina on nähtävissä myös palveluihin hidas pääseminen, eikä matalankynnyksen palveluja ole tarjolla riittävästi nuorten tarpeisiin nähden. Matalan kynnyksen työpajatoimintaa tarvitaan alueelle lisää kuten myös yhteistyötä eri työpajojen ja oppilaitosten kesken. (Heiskanen-Nikula ym. 2009, 3.)

Kulttuuriministeriö myönsi tänä vuonna 2,5 miljoonaa euroa etsivään työparitoimintaan, jolla tavoitellaan koulutuksen, työelämän sekä muiden julkisten palveluiden ulkopuolelle jääviä alle 29- vuotiaita nuoria. Määrärahalla parannetaan nuorten työpajatoiminnan ja varhaisen puuttumisen sekä matalankynnyksen palveluja, joiden tarve on vuosituhannen vaihtuessa kasvanut vuosi vuodelta. Nuorten työpajojen ja etsivän työn laajentamisella voidaan turvata nuorille nykyistä paremmin palveluiden saatavuus, sekä ohjata peruskoulun loppuunsaattaminen. (Wallden 2009, 1.)

5.2.3 Suunta Elämään- hanke

Valtakunnallinen Suunta Elämään –hanke käynnistettiin vuonna 2005 lokakuussa Kirkon Yhteisvastuun tuotolla. Hankkeen tavoitteena oli tukea sellaisia nuoria, jotka olivat joutuneet palveluiden ulkopuolelle ja yhteiskunnallisen tuen saavuttamattomiin. Joustavan tuen ja avun jakamisen kautta lähdettiin kehittämään mallia, jonka avulla pystyttäisiin ylittämään palvelusektorien rajoja ja vahvistamaan moniammatillista yhteistyötä nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten kesken. Työpajojen roolin vahvistaminen vaikeissa tilanteissa elävien nuorten keskuudessa oli hankkeen ensisijainen toiminta-ajatus. (Hautaluoma 2009, 23.)

Rahallisen toimintatuen ja yksilövalmennuksen avulla Suunta Elämään –hankkeessa nuoria tuettiin koulutukseen, työhön ja muuhun elämään liittyvissä ongelmissa. Toimintatukea hankkeelta annettiin muun muassa nuorten tuettuun asumiseen, itsenäisen asumisen valmennusjaksoihin ja yksilölliseen tukeen koulutuksen loppuunsaattamiseksi. (Hautaluoma 2009, 23.)

Yhteisvastuukeräyksen myöntämän tuen määrä oli 748 907, 90 euroa, joista vuosien 2006-2008 aikana toimintatukia myönnettiin pääsääntöisesti henkilöprojekteille. Projektin tukena toimi eri asiantuntijoista ja virkamiehistä koottu johtoryhmä sekä kentällä käytännön työtä tekevistä koostunut projektiryhmä. Hankkeen aikana luotiin matalankynnyksen auttamisen malli, joka pystyi tarjoamaan nopeaa apua tilanteissa, joissa palvelujärjestelmä ei kyennyt auttamaan. (Mts. 23-24.)

Suunta elämään –hanke toimi Ei oo todellista –hankkeen rahoittajana. Toimintaan saatiin avustusta 3000 euroa nuorten pienryhmätoiminnan aktivoimiseksi Työvalmennussäätiö Tekevällä. Seuraavat raportin osat keskittyvät kuvaamaan Ei oo todellista – hankkeen sisältöä ja toimintaa kevään 2009 aikana.

6 EI OO TODELLISTA – HANKKEEN PIENRYHMÄTOIMINTA

6.1 Miksi nuorten pienryhmätoiminta?

Niemistö (2000, 57) toteaa pienryhmän olevan kyseenalainen tarkalta henkilömäärältään vaikkakin se yleisesti ottaen kuvataan 5-12 henkilön ryhmäksi. Tämän johdosta ryhmän laadulla on enemmän merkitystä sen määrittelyn kannalta, ei niinkään henkilömäärällä. Ryhmän toiminnan luonne määräytyy pikemminkin erilaisista ryhmän

sisällä toimivista persoonallisuuksista ja niiden välisestä vetovoimasta. (Himberg & Jauhiainen 2000, 94.)

Henkilöiden keskinäinen attraktio, eli vetovoima, vaikuttaa ryhmän kokonaisuuden muodostumiseen, jolloin jäsenten yksilöllisistä piirteistä ei voi kovinkaan tarkkaan ennalta päätellä miten hyvin tai huonosti ryhmä kokonaisuutena toimii (Himberg ym. 2000, 94). Ei oo todellista –hankkeen pienryhmän koontivaiheessa ohjaajat läpikävivät mahdolliset potentiaaliset ehdokkaat nuorista, jotka kaikista eniten hyötyisivät pienryhmätoiminnasta. Kuitenkin tarkkaan ei voinut kukaan ohjaajista tietää millä tavalla ryhmä toimisi tai minkälaisiksi ryhmän sisäiset, keskinäiset suhteet lopulta muotoutuisivat,

Ei oo todellista –hankkeen pienryhmän lopullisten, ohjaajien tekemien, valintojen jälkeen muodostivat kuusi, 17-24- vuotiasta nuorta, joista puolet olivat maahanmuuttajataustaisia nuoria. Tavoitteeksi asetettiin jo heti hankkeen alusta lähtien se, että puolet pienryhmätoiminnan aloittavista nuorista kävisi aktiivisesti starttipajakson alusta loppuun. Pienryhmätoiminnan strategiana ohjaajien kesken oli sitouttaa nuoret aluksi ohjaajien välityksellä ryhmään kunnes ajallaan luottamus siirtyisi ryhmään ja johtaisi itseään ruokkivaan prosessiin tulla ryhmän vastuulliseksi jäseniksi. Tämän kautta ryhmä alkaisi toimia itsenäisenä ja omaa toimintaansa ohjaavana yksikkönä, joka hiljalleen sitoutuisi samalla yhteiskunnallisiin arvoihin ja vaatimuksiin.

Ryhmätoiminta välineenä mahdollistaa sosiaalistamisen yhteiseen arvo- ja normimaailmaan. Ryhmät luovat kiinteyttä yhteiskuntaan ja auttavat yksilöä paremmin liittymään siihen, joka on samalla myös yhteiskunnan etu. Yksilölle puolestaan erilaiset ryhmät antavat mahdollisuuden vaikuttaa yhteiskuntaan ja muuttua sen aktiiviksi jäseniksi, tällöin ryhmä voidaan ajoittain nähdä jopa pienen yhteiskuntana, joka opettaa nuoria ottamaan itse vastuuta sekä omasta että ryhmän toiminnasta. (Himberg ym. 2000, 95.)

Niin kuin todennäköisesti kaikille, myös Ei oo todellista –hankkeen pienryhmän nuorille, liittyminen ja osallistuminen ryhmään ja vaikuttaminen ryhmän välityksellä erilaisiin tärkeisiin asioihin olivat olennainen osa motivaatiota lähteä mukaan ryhmään.

Osallistuessaan ryhmän toimintaan nuoren on jatkuvasti vedettävä raja itsensä ja ryhmän välille, joka taas lisää tietoisuutta omasta itsestä. Himbergin ja muiden (2000, 96–97) mukaan tämä tietoisuus nuorella omasta toiminnasta auttaa nuorta kommunikoimaan paremmin, joka toimii tärkeänä pohjana vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa.

Ryhmä toimii nuorelle eräänlaisena peilinä, palautteen antajana, joka kehittää nuoren identiteettiä. Ryhmän koolla on näin suuri merkitys ja se vaikuttaa suuresti ryhmän dynamiikkaan. Esimerkiksi jos ryhmän koko muuttuu liian suureksi, toteutuu itsesäätely ryhmässä automaattisesti, jolloin ryhmä alkaa jakautua pienempiin osiin. Suurikokoisessa ryhmässä sen jäsenet eivät pysty enää olemaan keskinäisessä vuorovaikutus suhteessa ja tällöin tapahtuu pienryhmiin jakautuminen, eikä ryhmä ole tämän jälkeen enää yhtenäinen. (Himberg 2000, 117.) Edellä mainitut seikat vaikuttivat päätökseen, miksi pienryhmätoiminta katsottiin jo hankkeen alussa olevan toimivampi väline omien nuortemme kohdalla. Toisaalta myös mahdollisuus henkilökohtaiseen yksilölliseen lähivalmennukseen oli paremmin saavutettavissa pienempi kokoisemmassa ja kiinteämmässä ryhmässä.

Pienille ryhmille tunnusomaista on Himbergin ja muiden (2000, 117) mukaan suuri osanotto, jäsenten henkilökohtainen sitoutuminen ryhmäprosessiin, yksimielisyys ja sisäinen kontrolli. Pienryhmän dynamiikka on tällöin huomattavan erilaisempaa kuin suuren ryhmän. Pieni henkilömäärä ryhmässä lisäksi auttaa kaikkia sen jäseniä kulkemaan kohti tavoitetta. Tästä asiasta Niemistö (2000, 58) vielä tarkentaa, että yksilöiden persoonat pääsevät pienryhmässä helpommin esiin joten, kun yksimielisyys on helpommin saavutettavissa, ryhmän on mahdollista päästä paremmin yhteistyökkyisempään toimintaan. (Niemistö, 2000, 57–59.)

Ei oo todellista –hankkeen pienryhmään valitut nuoret käsittivät siis kuusi Jyväskyläläistä nuorta, joista kolme oli maahanmuuttajataustaisia. Ryhmän nuorista kaksi olivat tyttöjä ja loput poikia, yhdistävinä tekijöinä siis voidaan nähdä jokaisen nuoren kohdalta nuori-ikä, syrjäytymisen uhan tausta ja tarve tukeen ja ohjaukseen, kun taas erottavina tekijöinä ovat jokaisen nuoren omat subjektiiviset kokemukset, sukupuoli ja elämän historia.

6.2 Toiminnan lähtökohdat

Ei oo todellista –hankkeen toiminta-ajatus nousi Suunta Elämään –hankkeelta, jonka tarkoituksena oli saada nuori toimimaan yhteisen tavoitteen mukaisesti. Aktiivisesta työskentelystään nuori sitten sai palkkion, joka oli käytettävä hänen omaan hyvinvointiinsa ja tulevaisuuden suunnitteluun. Suunta Elämään hankkeen toiminta-ajatuksen mukaisesti puhtaana rahana tuota palkkiota ei siis ollut mahdollista antaa, vaan hankkeeseen osallistuvan nuoren oli mietittävä, mihin itselleen hyödylliseen asiaan hän haluaisi palkkion investoida. Palkkio oli suuruudeltaan 250 euron arvoisen, ja sen sai käyttää 2009 vuoden loppuun mennessä. Palkkion sai sen jälkeen, kun yksitoista viikkoa kestänyt projekti oli aktiivisesti käyty läpi.

Ryhmän ensimmäisellä tapaamiskerralla päätettiin itse yksioista viikkoa kestävä projektin sisältö, pienryhmän pelisäännöt ja aikataulu. Jo heti ryhmän alkuvaiheen yhteisellä suunnittelulla pyrittiin sitouttamaan kaikki ryhmään osallistuvat nuoret toimintaan ja kaikki esille nousevat ideat kirjattiin ylös. Lopputuloksena muotoutui ajatus rakentaa valokuvanäyttely nuorten erilaisista todellisuuksista Jyväskylässä. Ei oo todellista –hankkeen nuoret olivat myös yhtä mieltä siitä, että kokoontumiskertoja olisi hyvä olla kahdesti viikossa, jotta projekti etenisi varmalla vauhdilla kolmen kuukauden sisällä.

Ei oo todellista –hankkeen tavoitteina oli antaa nuorille onnistumisen kokemuksia ja elämyksiä, jonka kautta vahvistaa nuorten itsetuntoa ja elämän hallinnan tunnetta. Lisäksi pienryhmätoiminnan kautta kyettäisiin antamaan yksilöllistä ohjausta oman elämän suunnan löytämiseen samalla, kun nuoret oppisivat työelämälle tärkeitä työskentely- ja vuorovaikutustaitoja, ja lisäisivät näin omaa itsetuntemustaan kuin tietoisuuttaan toisista. Ryhmätyötaitojen oppimisen kautta annettiin valmennuksellista pohjaa nuorille rohkaistua ja ottaa konkreettisempi suunta elämään. Muutaman ryhmätapaamisen jälkeen lähti ajatus viedä valokuvanäyttely esille eri paikkoihin Jyväskylän keskustassa. Vaihtoehtoiksi muodostuivat alussa Jyväskylän työvoiman-

palvelukeskus, Matkakeskus ja Keski-Suomen Maakuntakirjasto. Lopulta näyttely johdattikin meidät Jyväskylän ulkopuolelle.

6.4 Pienryhmän ohjaus

Ei oo todellista –hankkeen pienryhmässä toimi kolme ohjaajaa, MaMuNu- projektin yksilövalmentaja ja Etsivän Nuorisotyön kaksi projektityöntekijää. Itse toimin ryhmässä apuohjaajana ja opinnäytetyöntekijänä koko hankkeen ajan. Jo heti alusta lähtien ryhmänohjaus vaati ohjaajilta tietoista yhteistoimintaa ryhmän tavoitteiden toteutumiseksi. Tietoinen ja aktiivisin ohjaus sijoittui selkeästi pienryhmätoiminnan alkuvaiheeseen, jolloin ryhmädynaamisiin tekijöihin, ”ryhmytymiseen” täytyi ohjauksessa panostaa merkittävästi. Ohjaajien tehtävinä hankkeen aikana oli auttaa nuoria pääsemään yhteiseen tavoitteeseensa, tarkoituksenmukaiseen työnjakoon ja täsmentämään sekä jokaisen yksilöllisiä tavoitteita että pitää huolta ryhmän tavoitteista.

Ohjaajat olivat ryhmän voimavara, ja heidän täysi läsnäolo oli välttämätöntä toiminnan toteutumisen kannalta. Himbergin ja muiden (2000, 177) mukaan jännitysten ja yhteisten erilaisten kokemusten jakaminen nuorten kanssa on todella tärkeää, koska sen kautta nuoret oppivat ymmärtämään yhteisten kokemusten merkityksellisyyden ja tekemään yhteisiä päätöksiä ryhmässä. Toisaalta hankkeen aikana ohjaajien tuli pitää huolta käytännön järjestelyistä, tiloista ja talousasioista, sekä ohjaajien tuli pysyä hyvin valppaina nuorten yksilöllisille tarpeille. Käytännössä ohjaajat olivat pienryhmässä niitä henkilöitä, jotka tekivät ryhmäprosessin etenemisen mahdolliseksi ja antoivat otollisen pohjan toiminnan onnistumiselle.

Päämääränä oli hiljalleen ryhmäprosessin edetessä vähentää näkyvää ohjausta ja antaa mahdollisuus ryhmälle toimia mahdollisimman itseohjautuvasti. Kuitenkin koko ajan ohjaus oli nuorille käsillä jos he sitä tarvitsivat, tämän kautta toiminnan turvallisuus pystyttiin takaamaan hankkeen alusta lähtien.

Ryhmäprosessit ja niiden dynamiikka on yksi tutkituimmista aiheista sosiaalipsykologian kentällä. On vaikea määrittää kumpi tulee ensin ryhmä vai sen toiminta, ilman ryhmää ei olisi toimintaa ja päinvastoin. Ryhmä on kokonaisuus ja sillä on aina jokin päämäärä. Ryhmän jäsenten välillä vaikuttaa erilaisia tunteita ja voimia, jotka omalta osaltaan kertovat koko ryhmän sisäisestä dynamiikasta. Kaikki ryhmäilmiöt eivät kuitenkaan ole täysin tiedostettuja. (Niemistö 2000, 17.)

Kuten nuoret itsessään, myös ryhmä muuttuu, ja Ei oo todellista- hankkeen ryhmässä pystyi ajan kuluessa erottamaan tietyt ryhmän prosessin vaiheet. Ryhmän jäsenten tiedostamatta, ryhmä opetti nuorille vuorovaikutustaitoja sekä tulemaan tietoisemmaksi niin omasta itsestään kuin muista ryhmän jäsenistä. Tietoisuus toisista sekä siitä, minne ryhmä on menossa helpottaa huomattavan paljon nuorten motivaatiota sitoutua ryhmään ja olla vastuussa omasta toiminnastaan. (Niemistö 2000, 25) Lähteäkseen kunnolla toimimaan, ryhmän on saavutettava jo alussa tietty turvallisuusaste, jota pohjaa luottamussuhde ohjaajiin. Vasta perusturvallisuuden syntyessä nuorille, voi ryhmä alkaa toimia täysipainotteisesti vieden omaa tehtävänsä eteenpäin. (Niemistö 2000, 81.)

Ryhmässä luovuudella on oma merkityksensä. Konkreettisia, luovuudella aikaan saatuja tuotoksia saatetaan ihailla mutta niistä myös ryhmä antaa palautetta. Ryhmässä luovuus aiheuttaa erilaisia mielikuvia ja saa aikaan monenlaisia tunteita, tällöin luovuudessa piilee uusien asioiden oppiminen. Ryhmän oppiessa myös nuorten ajatukset ja mielikuvat rakentuvat uudelle tasolle, jolloin halu uuden oppimiseen on kipinästä syttynyt. (Niemistö 2000, 174–175.) Tällöin itse toiminta ei kannata enää niin suurta merkitystä, sillä nuorelle on paljon tärkeämpää kuulua itse ryhmään. Ryhmän sisällä olevat ihmiset ovat nousseet nuorelle tärkeämmiksi kuin ryhmän päämäärät ja toiminta, jolloin motivaatio osallistua ryhmään lepää ryhmässä olijoiden harteilla.

7 EI OO TODELLISTA – HANKKEEN TOIMINNAN KUVAUS

Opinnäytetyöni lähtökohtana oli tilaajatahon toivomus Ei oo todellista –hankkeen toiminnan kuvaamisesta, raportoinnista ja kehittämisestä. Tilaajatahona toimi Työvalmennussäätiö Tekevän alaisuudessa toimivat MaMuNu- ja Etsivän Nuorisotyön projektit. Opinnäytetyöni on siis toiminnallinen kuvaus pienryhmän toiminnasta kevään 2009 aikana.

Edellä on kuvattu sitä, millainen tarve Tekevässä on noussut kehittää nuorten ryhmätoimintaa ja mitkä tausta hankkeet ovat olleet vaikuttamassa nuorten palvelujen kehittämisessä Tekevällä. Pilottikokeiluna Ei oo todellista –hankkeen pienryhmä aloitti toimintansa 11.3.2009 ja hanke kesti kaikkiaan yksitoista viikkoa, jonka sisällä tavoitteeksi asetettiin koota ryhmän yhteinen valokuvanäyttely nuorten todellisuuksista Jyväskylässä. Pienryhmän aloitti tuolloin kuusi nuorta, joista neljä kävi hankkeen loppuun saakka.

7.1 Tiedonkeruun menetelmät

Haastavan opinnäytetyön toteutuksen kannalta teki se, etten pystynyt normaaleilla tavoilla keräämään tietoa pienryhmän toiminnasta. Video- tai nauhuritallenteiden käyttö ei ollut pienryhmän muotoutumisen alkuvaiheessa mahdollista, sillä se ei olisi voinut olla vaikuttamatta pienryhmän toimintaan ja sisäiseen dynamiikkaan. Lopulta päädyin päiväkirjanlailla kirjoittamaan jokaiselta ryhmän tapaamiskerralta muistion ja koota siihen myös saamani palautteet ryhmätapaamisilta. Teimme myös ohjaajien kanssa suullisena sopimuksen, jossa he lupasivat joka ryhmäkerran jälkeen laittaa kirjallisena omia palautteitaan ja mielipiteitään ryhmäkertojen kulusta. Nämäkin palautteet kokosin laatimiini muistioihin.

Muistioita kertyi ryhmätapaamisilta melkoinen määrä ja olen koonnut niistä erillisen liiteosan (LIITE 1) opinnäytetyöhöni. Lisäksi tiedonkeruumenetelmänä toimi jakson lopulla nuorten ja ohjaajien kanssa tehty paneelikeskustelu Ei oo todellista –

hankkeen toimivuudesta, joka nauhoitettiin (LIITE 2). Luvan materiaalien käyttöön, sain sekä nuorilta että ohjaajilta (LIITE 3). Kuitenkin suurin osa kuvauksesta, jonka tässä raportin vaiheessa teen, on lähtöisin niistä kokemuksista, jotka olen kevään kuluessa kirjoittanut muistiin ja keskusteluista, joita olen intensiivisesti käynyt sekä hankkeen ohjaajien että nuorten kanssa.

7.2 Ei oo todellista – hankkeen tarina

Seuraavassa osuudessa kerron lyhyesti Ei oo todellista –hankkeen pienryhmän toiminnan yhdentoista viikon ajalta ja kokoon asiat prosessikaavion muotoon. Tavoitteena oli alkuvaiheessa saada kaikki pienryhmätoimintaan lupautuneet nuoret samaan paikkaan kokoontumaan. Tällöin yhdessä olisi mahdollisuus päättää siitä, mitä ryhmässä tehtäisiin tulevana tapaamiskertoina, mitkä tavoitteet asetettaisiin ja mitkä säännöt säätelisivät tulevaa ryhmän toimintaa. Yhteisesti päätettiin ryhtyä valokuva-projektiin, jossa toukokuun loppuun mennessä olisi ryhmän oma valokuvanäyttely pystytettävissä Jyväskylään, tästä ohjaajat tekivät esitteen (LIITE 4), jota jaettiin sitten myöhemmin näyttelyn ohessa. Teemana toimi: Nuorten todellisuuksia Jyväskylästä. Toiminnan alkuvaihetta kuvasi jännittyneen odottava tunnelma ja nuoret kokivat innostuneensa Ei oo todellista –hankkeen toiminta-ajatuksesta:

”Mul on hyvä fiilis!” (Ryhmän nuori)

”Tästä on hyvä lähteä liikkeelle” (Ryhmän nuori)

Aloitustapaamisella kuudesta nuoresta oli viisi paikalla, joka saavutuksena oli ohjaajien mukaan hyvä. Vahva toiminnallisuus jo heti alussa (sääntöjen kirjaaminen ja allekirjoittaminen, keilailu, valokuvaaminen) sai jännityksen katoamaan ryhmän sisällä, jolloin myös tutustuminen oli hyvin luontevaa nuorten ja ohjaajien kesken. Myönteinen ilmapiiri ja nuorten aktiivisuus herätti ohjaajissa hämmästyksiä, samoin kuin nuorten mieltäminen pienryhmätoiminnan projektiksi tai työksi. Ensimmäisten ryhmätapaamisten myönteisyyttä ilmeni nuorten palautteessa ohjaajille:

”Mukavaa me tehään niinku kaikki yhdessä!” (Ryhmän nuori)

”-..kun mä pääsin tähä projektiin.” (Ryhmän nuori)

”Emmä voi ny puhua ku mä oon töissä..-” (Ryhmän nuori vastatessaan puhelimeen.)

Kahden ryhmän tapaamiskerran jälkeen ohjaus suuntautui vahvistamaan parityökentelyä, jonka kautta lähdettiin myös ensimmäistä kertaa kokeilemaan kameran hallintaa ja valokuvausta. Parit saivat itse valita kuvauspaikan, ja jokaisella parilla oli mukana oma ohjaaja kuljettajan ominaisuudessa. Parien arvonta synnytti ryhmässä hieman vastustusta mutta saavutuksena oli, että jokainen nuori suostui kuitenkin toimimaan arvonnassa saadun uuden parinsa kanssa. Kaksi nuorta olivat hyvillään päästessään kuvaamaan järven jäätä ja harmitusta syntyi, kun yksi ryhmän nuorista ei ollut saanut kuvattua aivan sitä mitä olisi halunnut, josta lähti ajatus siitä, että kameraa voisi lainata ja kuvaamista voisi harrastaa omalla ajallaankin. Kameran pysyivät ehjinä ja motivaatio valokuvaamista kohtaan ei näyttänyt hiipumisen merkkejä. Tunnelma huipentui entisestään, kun ohjaajat ilmoittivat ryhmän valokuvanäyttelyn Työpajanuorten Valtakunnalliseen taide- ja kulttuuritapahtumaan, Vaasaan.

”Oikein hyvillä mielin kuljen: mielestäni ryhmän kehityksen kannalta ryhmä etenee nyt normaalimpaa polkua, vuorovaikutus ryhmän ja ohjaajien kesken toimii hyvin.” (Ryhmän ohjaaja)

Ryhmäapaamisia ollessa takana jo jonkin verran alkoi ryhmässä ajankohtaiseksi tulla poissaolojen huomioiminen. Ohjaajien tahdittamana palattiin miettimään yhdessä luotuja sääntöjä. Ryhmä oli kokoontunut säännöllisesti kaksi kertaa viikossa jo kuu-kauden ajan ja ryhmäkooksi oli vakiintunut viisi henkeä. Kuitenkin koko ryhmän kesken ei tapaamiskertoja ollut kovinkaan montaa ja pari nuorta kokivat sen ahdistavaksi asiaksi. Keskustelun avulla päästiin nuorten kanssa sopimukseen, jossa päätettiin, että poissaoloista täytyisi aina ilmoittaa ja jos poissaoloja tulisi, täytyisi valokuvaamista tehdä paljon omalla ajalla. Pienryhmä oli kuitenkin yhteisellä linjalla siitä, että ketään ei laitettaisi ryhmästä ulos poissaolojen vuoksi, vaan ohjaajat tavoittelisivat poissaolijoita aktiivisesti puhelimitse joka päivä. Lisäksi pienryhmän nuoret olivat kaikki hyvin suopeita poissaoloihin, koska jokainen tiesi, että poissaoloja mahdollisesti voisi tulevaisuudessa itsellekin tulla.

Poissaoloja tai ei, pienryhmän toiminta eteni, ja puolelta välissä jaksoa nuorilla heräsi tarve tietää enemmän kameroista, niiden toiminnasta ja valokuvaamisen tekniikoista. Saimme ohjaajien kesken hankittua vierailevan opettajan kertomaan valokuvaukseen liittyviä perusasioita, sillä kukaan ohjaajista ei ollut valokuvauksen ammattilainen. Tavoitteena oli tiedonantamisen myötä kasvattaa nuorten motivaatiota uuden oppimiseen ja tietojen soveltamiseen käytäntöön.

Toisin kuitenkin kävi, opetushenkinen, tieteellinen lähestymistapa valokuvauksen perusteisiin, ei juuri ryhmän nuoria miellyttänyt. Selitettävät asiat olivat nuorille vaikeasti ymmärrettäviä ja tieteellinen lähestymistapa valo-oppiin olisi vaatinut keneltä tahansa valokuvauksen harrastajalta palavan intohimon uuteen tietoon. Ohjaajat hämmästelivät kuitenkin nuorten myönteistä asennetta vierailevaa opettajaa kohtaan. Saavutuksena oli, että kaikki nuoret jaksoivat keskittyä ryhmäkerran loppuun asti ja toiveita saada valokuvaprojekti jo konkreettisesti liikkeelle nousi ryhmäkerran aikana esille. Viidellä hengellä ryhmä oli saavuttanut tähän mennessä kiinteän ryhmähengen.

”Mä en tajunnu mitään tosta negatiivijutusta.” (Ryhmän nuori)

*”Tää kyl selvensi jotakin, ku en olis millään muistanu näitä juttuja..-”
(Ryhmän nuori)*

”Me ei olla tehty ny niinku mitään muuta ku kuvattu. Eks meidän pitäis ny alkaa jo tekeen niitä tarinoita? Ei mitää kauheeta stooria jotain ihan muutama rivi vaan?” (Ryhmän nuori)

”Saanks mä lainata tota kameraa?” (Ryhmän nuori)

Nuorten tarve valokuvausprosessin aloittamiseen johti siihen, että seuraavista ryhmäkerroista muotoutui yksilöohjauksellisia, jolloin ohjaajat jakautuivat työskentelemään kukin oman ohjattavansa kanssa. Tavoitteena oli työstää jokaisen ryhmän nuoren kanssa erikseen hänen todellisuuttaan Jyväskylästä ja saada konkreettisia tuotoksia aikaan. Ryhmää huomioitiin kuitenkin säännöllisin tapaamisin, jossa jokainen sai näyttää siihen mennessä tekemiään valokuva- ja tarinatuotoksiaan ryhmälle. Hyvin nopeasti ohjaajat ymmärsivät, etteivät nuoret kyenneet itsenäiseen työskentelyyn

ilman yksilöohjausta, toisaalta tämän huomasivat myös nuoret, jotka alkoivat kääntyä uudestaan ryhmän puoleen.

”Mistä mä voin tietää, hyväksyykö muut ryhmästä sen mitä mä oon tehny!” (Ryhmän nuori)

Ei oo todellista –hankkeen yksilöllisen työskentelyn vaiheessa toimintaa hankaloitti suunnattomasti poissaolot ja konkreettisten tuotosten vähyyt. Nuorille syntyi tunne, että toiminnassa ei päästy eteenpäin ja aikataulu kiristyi koko ajan. Ei ollut enää montaa viikkoa aikaa, kun näyttelyn olisi pitänyt olla valmis. Ohjauksessa täytyi siis ottaa tiukempi linja ja saada nuoret konkreettisesti tekemään asioita näyttelyn eteen. Tämä taas lähtisi liikkeelle yksilöohjauksesta, jonka avulla kyettäisiin ohjaamaan jokaista nuorta erikseen omien valokuvatuotostensa kanssa. Myönteistä oli nuorten vakava suhtautuminen poissaoloihin ja vastuun tiedostaminen ryhmän toiminnasta. Lisäksi keskusteluissa nousi esille, että poissaoloista huolimatta ryhmään oli aina helppo tulla, eikä tarvinnut pelätä ryhmän kielteistä suhtautumista jos nuori oli ollut edellisen ryhmäkerran pois.

”Tämä oli odotettavissa tämän kaltaisissa ryhmissä. Tuntuu jo normaalilta ryhmätoiminnalta; alku menikin liian hyvin. Kaikesta huolimatta ryhmä etenee tavoitettaan kohti ja toimii. Nuoret vaikuttavat sitoutuneilta tehtäviin, tästä on hyvä jatkaa!” (Ryhmän ohjaaja)

”Ryhmään on tosi helppo tulla.” (Ryhmän nuori)

Hankaluuksista huolimatta jokaisen nuoren yksilölliset tuotokset etenivät aikataulun mukaan ohjaajien tukemana ja huhtikuun loppupuolen tapaamisissa keskityttiin ryhmän yhteisen valokuvanäyttelyn koontiin. Valokuvanäyttely oli siis ryhmässä päätetty koota yhteisenä PowerPoint –valokuvaesityksenä, jonka lisäksi jokainen nuori sai muokata ja kehystää kaksi ottamaansa valokuvaa tauluksi. Ei oo todellista – pienryhmä oli edennyt työskentelyssään koontivaiheeseen, jolloin tunnelmaa oli aika keventää ja saada ryhmä taas toimimaan, keilaus-ilta yhdisti ryhmän seuraavaan työskentelyvaiheeseen. Samalla tarkennettiin ryhmän kanssa Vaasaan lähtöaikataulua.

Tässä vaiheessa ryhmä oli jatkanut toimintaansa neljällä hengellä ja tunnelma oli kai-killalla myönteinen. Konkreettisten tuotosten aikaansaaminen nuorten kanssa oli vapa-uttanut tunnelmaa ja ryhmässä koettiin, että olisi tärkeää pitää ryhmän yhteinen lopetusjuhla projektin päätyttyä. Kaikki olivat yhtämieltä siitä, että valokuvaprojektin nimeksi tulisi Nuorten todellisuuksia Jyväskylästä, projektin nimeksi Ei oo todellista ja ryhmän nimenä toimisi Nimettömät. Seuraavana vaiheena oli koota kaikkien nuorten aikaansaamat valokuvaesitykset koko ryhmän esitykseksi ja viimeistellä valokuvatau-lut.

Toukokuun alkupuolen ryhmäkerrat olivat aktiivista toimintaa täynnä, kun ryhmä viimeisteli tekemiään valokuvaesityksiään ja ryhmässä vielä viimeisteltiin lopullista näyttelyä kuntoon. Muita järjestelyjä oli muun muassa Ei oo todellista –hankkeen nimilakanan tekeminen ja nimikylttien tilaaminen Tekeväen kilpivalmistus –yksiköstä. Aikataulussa ryhmän kanssa oli pysytty ja tähän mennessä ryhmän aktiivisia jäseniä oli neljä.

Ei oo todellista –hankkeen loppuvaiheessa jäljellä oli näyttelyiden pystytys työ. En-simmäisenä vuorossa oli matka Vaasaan. Ihanko Pihalla? –tapahtuma oli jokavuoti-nen Työpajanuorten valtakunnallinen taide- ja kulttuuritapahtuma, joka tänä vuonna järjestettiin 19-20.5.09 Vaasassa. Matkaan lähdettiin neljän nuoren ja neljän ohjaajan kesken 19. päivän varhaisena aamuna. Näyttelyn pystyttämisen oli määrä tapahtua puoleen päivään mennessä, sillä ensimmäiset viralliset avajaispuheenvuorot pidettiin klo. 13.00. Näyttely oli nuorten kanssa pystytetty tunnissa ja Power Point- esitystä säästi yhden pienryhmän nuoren mukanaan tuoma musiikki. Takaisin lähdettiin kuu-delta illalla ja kaikki olivat yhtämieltä siitä, että kokemus oli kaikin puolin ollut hieno.

”Oli uskomatonta, että reissu onnistui niin hyvin, nuoret olivat tosissaan mukana ja toimivat ryhmänä valtavan hyvin. Näyttelyn pystytys ja pois-laitto onnistui hyvin ja koko päivä kokonaisuudessaan kertoi, että nuo-ret pystyivät olemaan omina itsenään ryhmässä mukana.” (Ryhmän oh-jaaja)

”Näyttely pystyttyi kuin itsestään, paitsi yllättäen lainaan saamamme pa –vehkeet, jotka olivat kyllä tärkeät jätkille ja hieno ele toiselta näyt-teille asettajalta. Porukka oli mukavassa vireessä, huumoria riitti ja kaikki tekivät ”osansa”.” (Ryhmän ohjaaja)

KUVA 1 Valokuvatauluja

KUVA 2 Power Point –esityksen esimerkki dia 1

Löytyikö kavereita??

Yritin tutustua mutta kukaan ei ottanut huomioon. Voiko olla totta että ei minulla olekaan yhtään kaveria? Kyllä minä pärjään yksinkin. (luulin niin)

KUVA 3 Power point –esityksen esimerkki dia 2

Vaikea löytää kun ei tunne!

Toinen näytteille asettaminen tapahtui 25.5.09 Jyväskylän Matkakeskuksessa. Valittavasti pystyimme asettamaan vain nuorten tekemät valokuvataulut Matkakeskuksen aulaan, sillä PowerPoint –esitystä ei ollut mahdollista asettaa mihinkään. Tästäkin huolimatta nuoret kokivat näyttelyn asettamisen tärkeäksi, koska valokuvat saivat paljon huomiota näin yleisellä paikalla.

KUVA 4 Matkakeskuksen aulassa oleva näyttely

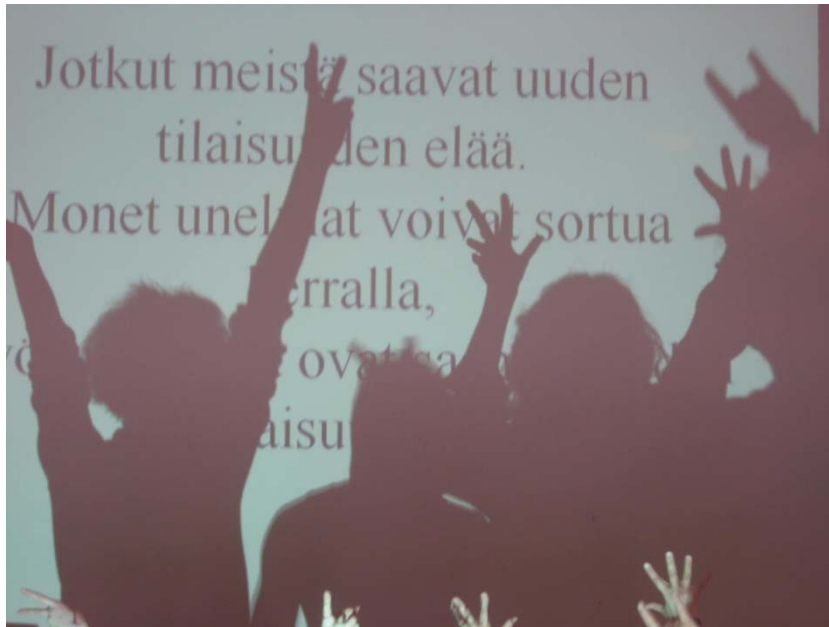

KUVA 5 ...ja lisää kuvia Matkakeskuksesta

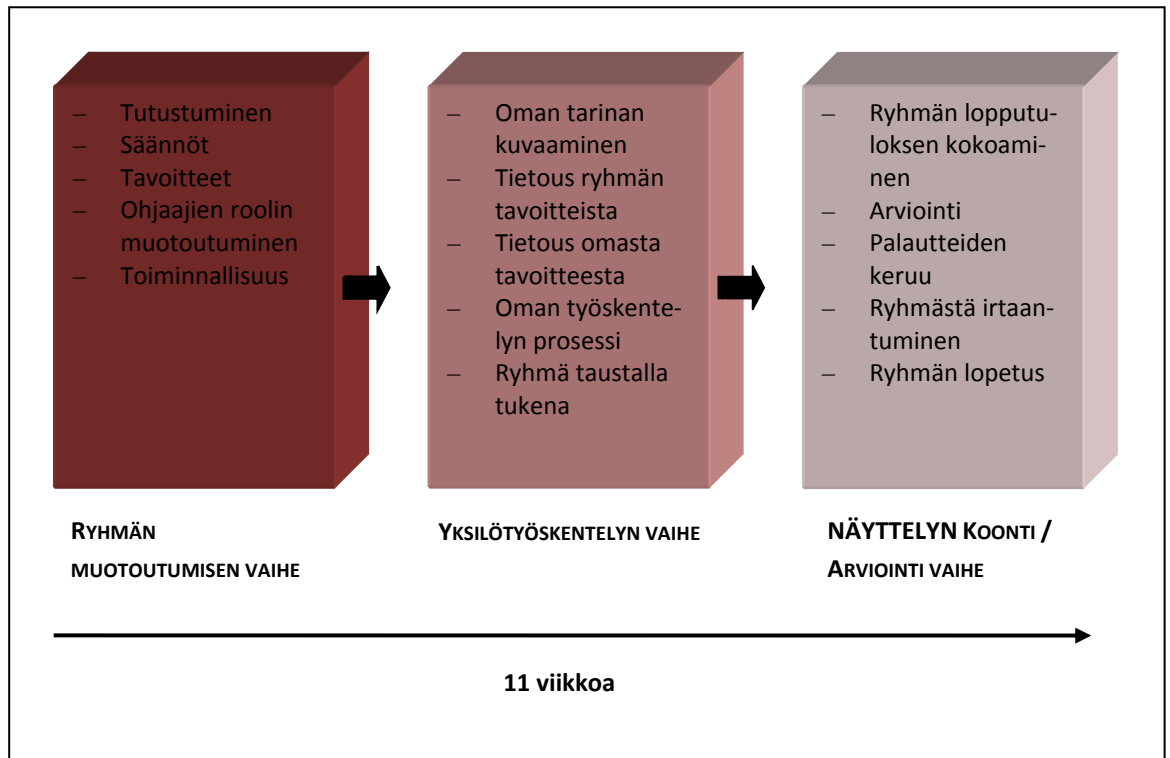
Kolmanneksi Nuorten todellisuuksia Jyväskylästä -näyttely sijoitettiin Jyväskylän Työvoimapalvelukeskuksen (Sinettitalon) aulaan 27.5.09.

KUVA 6 Ei oo todellista –hankkeen pienryhmä

7.3 Ei oo todellista –hanke prosessimallina

Mikä tahansa ihmisjoukko tyhjässä tilassa ei vielä muodosta ryhmää. Vasta kun jatkuva vuorovaikutus luo kontaktit läsnäolijoiden välille, alkaa ihmiset tulla tietoisiksi toisistaan ja tätä kautta pystyy muodostumaan sosiaaliset suhteet ryhmän jäsenten välille. (Himberg ym. 2000, 98.) Ryhmäprosessi sisältää aiheena ryhmän kehittymisen kokonaisuutena, jolloin voidaan havaita erilaisia ryhmän muodostumisen vaiheita (Niemi 2000, 21; Himberg ym. 2000, 140). Toisilleen vieraat ihmiset eivät heti ole valmiita toimimaan yhdessä, joten alussa ryhmälle onkin annettava oma aikansa muotoutua. Huolimatta yksitoistaviikkoisen hankkeen lyhyestä kestoista, oli sen aikana selvästi eroteltavissa tiettyjä ryhmäprosessin vaiheita, jotka olen koonnut seuraavaan kuvioon (KUVIO 3).

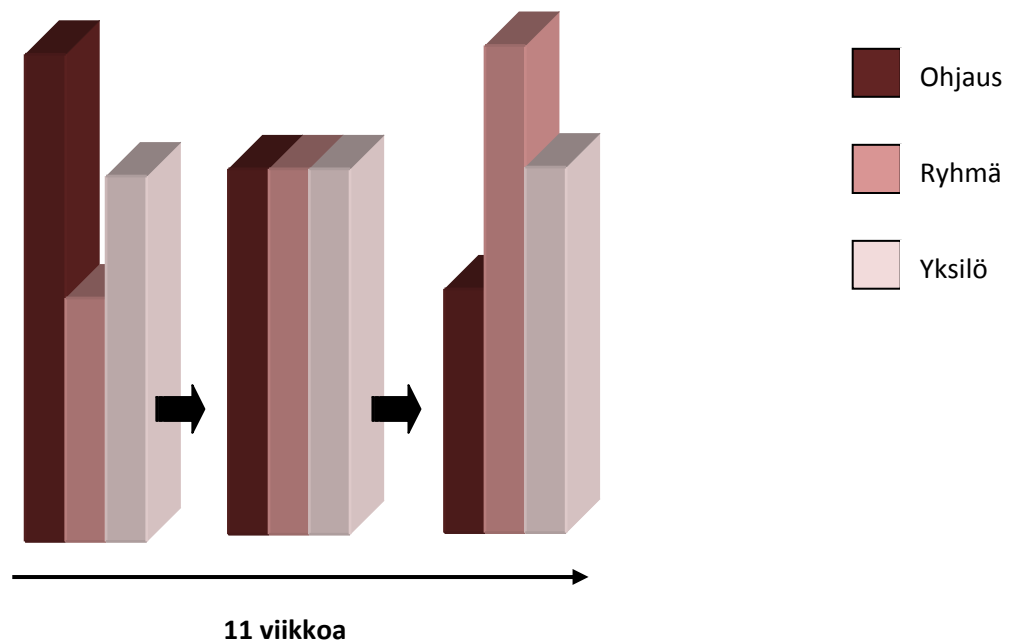
KUVIO 3 Ei oo todellista –hankkeen pienryhmän vaiheet

Ryhmän muotoutumisen vaiheessa ei voida vielä puhua ryhmästä, vain yksilöistä, jotka ovat päätyneet samalle alueelle toimimaan. Ensimmäinen kokoontuminen on ensisijaisen tärkeä ryhmän muodostumiselle, sillä siinä luodaan pohja tulevalle yhteistyölle. Ei oo todellista –hankkeen pienryhmälle annettiin toiminnan kautta aikaa tutustua, jonka aikana luotiin yhteiset säännöt ja tavoitteet. Samaan aikaan myös ohjaajien rooli vakiintui ryhmässä ja mahdollistettiin luotettava sekä turvallinen ilmapiiri.

Hankkeen yksilötyöskentelyn vaiheessa voitiin puhua jo pienryhmästä ja itse ryhmäprosessi oli kiinteytynyt jokaisen nuoren oman työskentelyn tueksi. Tässä vaiheessa jokainen nuori työskenteli oman tarinansa äärellä, jota sitten aika-ajoin vietiin ryhmälle pohdittavaksi. Tietous niin omasta kuin muiden ryhmän nuorten työskentelystä ja sen päämäärästä nousi esille, joka loi konkreettista onnistumisen kokemusta kaikille pienryhmän jäsenille.

Koonti ja arviointi –vaiheessa kaikkien ryhmän jäsenten tarinat koottiin koko ryhmän yhteiseksi valokuvanäyttelyksi. Lisäksi ryhmänä tehtiin paljon toimintaan liittyviä järjestelyjä, minikylyttien tekoa, tavaroiden pakkaamista ja niin edelleen. Toiminnan lopetusvaiheessa käytiin palautekeskustelu ja arvioitiin Ei oo todellista –hankkeen onnistumista, sen hyviä ja huonoja puolia. Pienryhmän saadessa näyttelynsä valmiiksi, lähti automaattisesti nuorten ajatuksissa etenemään tietynlainen irtaantumisprosessi, joka konkretisoitui ryhmän yhteiseen lopetukseen, Päijänne -risteilyllä.

Vaiheissa on nähtävissä lisäksi ohjauksen, yksilötyöskentelyn ja ryhmätyöskentelyn painotukselliset seikat (KUVIO 4). Ryhmän muotoutumisen vaiheessa toiminta pohjasi pitkälti ohjauksen varaan. Ryhmä oli vielä ”heikko” ohjaamaan itse itseään ja jokaisella nuorella meni iso osa energiasta sopeutua uuteen tilanteeseen. Hiljalleen ulkoapäin tulevan ohjauksen rooli heikkeni samalla, kun ryhmä itsessään pystyi jo ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan.

KUVIO 4 Ohjauksen, ryhmän ja yksilötyöskentelyn painotus pienryhmän prosessissa

Yksilötyöskentelyn vaiheessa toiminnan ohjaajina toimivat nuoret mutta ryhmä kulki koko tämän vaiheen ajan nuorten työskentelyn rinnalla, yksilöohjauksen turvin. Näytelyn koonti – ja arviointi vaiheessa ulkoapäin tulevan ohjauksen merkitys olikin huomattavasti pienempi. Ohjaajien väistyessä taka-alalle, ryhmässä nousi esiin itseohjautuvuus, joka Ei oo todellista –hankkeen pienryhmässä jatkui toiminnan loppuun saakka.

8. EI OO TODELLISTA – HANKKEEN ARVIOINTI

Ei oo todellista –hankkeen arviointi toteutettiin 27.5 paneelikeskustelun muotoisena, joka sai ajatuksensa Ihanko pihalla? –tapahtumasta Vaasassa. Kaksi pienryhmän nuorta pääsi osallistumaan tapahtuman paneelikeskusteluun, ja saivat esittää kysymyksiä Työpajanuorten toimijoille. Päätimme tuolloin toteuttaa itse oman paneelikeskustelun Ei oo todellista –hankkeesta, joka sitten nauhoitettiin. Seuraavassa osiossa olen koonnut nuorten ja ohjaajien antamaa palautetta hankkeesta, jonka pohjalta arvioin hankkeen toimivuutta, kokoaan johtopäätökset ja perustelen tarpeellisuutta tämän kaltaiselle toiminnalle vastaisuudessakin.

8.1 Nuorten antama palaute

Kokonaisuudessaan loppupalauttekeskustelussa nuorilla oli positiiviset kokemukset Ei oo todellista –hankkeesta ja kaikki nuoret olivat yhtä mieltä siitä, että tällaista pienryhmätoimintaa olisi voinut jatkaa pitempäänkin. Kysyttäessä minkälainen tunne on jäänyt tästä kevätkaudesta, palaute oli kaikin puolin positiivinen:

”On todellakin hieno fiilis jo tässä vaiheessa. On ihan loppujen lopuksi mukavaa, olla niinku kaikkien kaa, et tuntee enemmän ihmisiä eri puolilta kaupunkia ja kaikkee.”

”Joo, ihan sama mitä edellinen sano, oli kiva olla tutustumassa kaikkiin, niinku oli kivaa porukkaa.”

*”Joo, ekana tulee kyl mieleen se, et tosi nopeesti on kyl menny ja ihan yl-
lättävänki nopeesti..- hyvä fiilis on kyl jälkeensä et olis tätä voinu jat-
kaa pitempäänkin.”*

*”Joo no, eiköhän tässä oo jo kaikki tullu sanottua, mut on silti haikee olo
ja on ollu tosi mukava tuntee kaikkija on ollu tosi mukavaa ja positiivis-
ta, en mää muuta voi sanoakaan.”*

Parhaana asiana koettiin koko Ei oo todellista –hankkeessa valokuvaaminen ja luovi-
en toimintojen mahdollisuus oppia tuntemaan itseään, miettiä tulevaisuuttaan ja
vahvistaa itsetuntoa. Mannermaan (2000, 61) mukaan visuaalisessa kulttuurissa elä-
minen on osa persoonallisuuttamme, ja jokaisella on taipumus kuvantaa omaa ta-
rinallista todellisuuttaan (Heikkilä, Paloheimo & Taipale 2000, 61).

”Mun mielestä parasta oli ite kuvaaminen..-”

*”Kuvaaminen oli muutenkin mukavaa ja sillä saa vapaa-aikaa ja nyt se
oli vielä intensiivisemminkin tässä mukana ja sitten oikeesti yiritin ker-
too jotain ku yleensä vaan räpsii sitten vaan huvikseen.”*

*”..- en mää itekään oo hirveesti valokuvaamista harrastanu, sitten ei oi-
keestaan koskaan tienny et minkälainen oli se lopputulos. ite oli vähän
hämmäntyny et jos tuli hirveen hyvä kuva..-”*

*”Et ennen me mietittiin et mitä olis hauska kuvata, mut ny ehkä enempi
mieltii mitä toi kuva tarkoittaa, et ollaan niinku opittu sitä enemmän.”*

Väsyttävimpänä asiana nuoret kokivat hankkeen aikana valokuvanäyttelyn teon
haasteen ja suuren työmäärän. Toisaalta nuoret kokivat valokuvien tulkitsemisen
haasteellisena, sillä oma tulkinta saattoikin olla aivan erilainen kuin toisten.

*”Emmä tiä oliko mitään sellasta väsyttävää. No, ehkä se et ottaa kuvan
eikä tiä ollenkaan et mitä se tarkoittaa. Se on vaan otettu kuva, eikä sii-
tä keksi mitään.”*

*”Mulle ehkä henk.koht sellanen tyhmin juttu, ehkä voi sanoa väsyttävä,
ärsyttävin juttu olis se, että kolme kuukautta ollaan tässä oltu ja sit
näyttelyyn siitä tuli huikeat kaksi paperikuvaa. Et ensinnäkin tuntu et
mie en oo saanu tarpeeks aikaseks ja toisaalta vähän jäi silleen vajaaks
et olis voinu olla vähä laajempiki tää.”*

Mulle ehkä oli se, et yritti saaha kaikki semmoseks niinku hyväks, mikä kelpais näyttelyks ja yrittää löytää just tarkotusta..-”

Huolimatta kolmen kuukauden aikana koetuista haasteista valokuvien työstämisessä, nuoret olivat kuitenkin sitä mieltä, että he olisivat mahdollisimman vähän halunneet tehdä toisin. Terveisinä seuraavien samanlaisten projektien nuorille tuli vahva kannustus heittäytyä mukaan.

”No tota emmä tiä haluisinko tehdä mitään toisin..- kaikki oli mun mielestä ihan hyvin järjestetty, voishan sitä tehdä jotain erillä tavalla, et kaikki on mun mielestä mennä tähän asti ihan hyvin ja täydellisesti.”

”En mä tiä tekisinks mä mitään toisin, tottakai vois tehdä kaiken paremmin jos olis enemmän aikaa, mut jos vois tehdä enemmän saisi parempia kuvia mut silti kaikki kuvat mitä tuli niin oli hirveen hienoja.”

”Siis mähän ite tulini tähän ryhmään vähän niinku monen mutkan kautta, en tienny alunperin mitään tästä ryhmästä, et sain vaan hämärän puhelinsoiton tuntemattomalta ihmiseltä. Et ei mulla oo sen kummempia neuvoja antaa ku et pää tyhjänä on kaiken paras alottaa.”

Ryhmä itsessään nousi positiivisena asiana palautteesta esille. Nuorten kokemuksen ryhmä oli avoin ja siihen oli helppo tulla sekä jokaisella oli ryhmässä mahdollisuus antaa oma mielipiteensä asioihin.

”...- alussa me ei hirveesti tunnettu toisia, mut loppujen lopuks kyl toi oikeesti meni niin täydellisesti, et kyl se toimi mun mielestä, et jos me jatkettas tällä porukalla ja tehtäs vaikka toinen projekti niin se sujuis varmaan ihan hyvin.”

”...- joo kaikki oli jotenki hirveen avoimia ja rohkeita, mikä niinku sitten taas toi sitä positiivisuutta ja kaikki meni hirveen nopeesti.”

”...-musta oli kyl ehkä hauskinta et ryhmä oli niinku niin semmosta tuntematonta porukkaa, oli ihan sillee et vau et mahtavaa!”

”Ryhmä oli ihan mukava ja kaikki pysty kertoon oman mielipiteensä.”

”Täällä on ollu tosi mukava olla.”

Kysyttäessä ryhmän kokoontumisen ajankohdista, yhteisesti oltiin sitä mieltä, että kokoontuminen kaksi kertaa viikossa oli tarpeeksi usein oman työskentelyn lisäksi.

Palautekeskustelussa nousi esiin myös poissaolot, jotka jossain vaiheessa alkoi rasittaa ryhmän työskentelyä.

”Pari kertaa oli, etten päässy tuleen paikalle mut mun mielestä tää oli kyl tosi hyvä et ehdottomasti ei ainakaan tätä useampaa kertaa..-”

”Kaks kertaa viikossa on mun mielestä ihan hyvä. Et siinä tulee jo kahessa illassa ihan riittävä plus sitten se oma tekeminen.”

”Joo, on eri asia jos joku ei pääse tai jos ei halua. Ne on kaks eri asiaa, et jos joku ei pääse ni se on iha ymmärrettävää, mut tulee semmonen tyhmä fiilis jos ollaan vaan kahestaan täällä...-”

Lopuksi palautekeskustelussa kysyttiin nuorilta palautetta ohjauksesta, jolloin ohjaajat poistuivat tilasta ja nuoret saivat vapaasti keskustella Ei oo todellista –hankkeen ohjauksesta ja ohjaajien toiminnasta. Palaute oli kaiken kaikkiaan positiivista ja nuoret olivat tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen.

”Oli hyvä et ohjaajat tiesi jonkin verran asioista.”

”Mun mielestä taas tommonen konkreettinen tietäminen oli ihan turhaa, et toi ohjaajien kannustavuus ja asenne tähän koko ryhmän toimintaan oli niinku se tärkein juttu, se niinku innosti ittee olemaan täällä. Et en tiä jos ei olis nimenomaan ollu just näitä ohjaajia en tiä olisko ihan myöskään ollu tällasta meininkiä.”

”Jos mä olisin ollu tän ikäsenä ohjaajana niin en todellakaan olis jaksanu. Asenne oli niillä kohallaan oikeesti.”

”No emmä tiä, tuntu vähä semmoselta et meillä oli niin ku oma ohjaaja, sulla oli oma ja sulla.”

”Ja se pitää viä sanoo, et ku se toiminta ei oo rajottunu tää ohjaajien kans keskustelu pelkästään tähän toimintaan tai ryhmään, vaan on voinu puhua mistä vaan ja on voinu puhua ongelmistaan ääneen ja joku on joka kuunteli, se oli nimittäin tosi jees.”

”Ainoo mitä meikä jäi kaipaamaan nii oli tommosia niinku tehtävi, semmosia tyyliin kotitehtäviä.”

”Joo sellasta selkeyttä olis kaivattu. Ja ohjaajat vois kans osallistua näihin tehtäviin.”

”Joo, ei tarvi sanoo enää mitään. Mitään virheitä ei oo.”

8.2 Ohjaajien antama palaute

Ohjaajien antamaa palautetta olen saanut kirjallisena joka ryhmäkerran jälkeen, lisäksi erikseen pyysin heiltä palautetta yksilöohjauksesta, sillä jokainen ohjaaja teki hyvin yksilöllistä työtä oman ohjattavansa kanssa Ei oo todellista –hankkeen aikana. Palautteesta nousi selvästi positiiviset tuntemukset pilottikokeilusta ja halu kehittää ja jatkaa saman tyyppistä toimintaa tulevana syksynä.

”Ihan hyvä fiilis mutta tota niin on vähän haikeekin fiilis, koska tää oli pilottiryhmä ja nyt se on loppu.”

”Mulla on kans sellainen hyvä fiilis, mutta ehkä vähän hämmentynykin fiilis et mitäs nyt, mutta paljon ideoita syksyyn.”

”Hyvillä fiiliksillä tää on kyl menny ja tää on ollu kyllä mahtava porukka. Oon tykänny ihan hirveesti.”

Haasteena jaksolla koettiin lähinnä liian lyhyt aika toteuttaa pienryhmätyöskentelyn avulla valokuvanäyttely, varsinkin kun lähtökohtana oli aiheeseen perehtyminen. Valokuvaaminen luovana toimintana koettiin kuitenkin ohjaajien keskuudessa hyvä-nä tapana saada kontakti nuoriin ja tuottaa ryhmälle onnistumisen kokemuksia.

”Haluun sanoo, et aika on sellainen asia tässä ryhmässä, ku on kolme kuukautta ja alotetaan tietty juttu nollasta mut jos on vaikka kuusi kuukautta niin se olis eri juttu.”

”...-on ollu kyl tosi vähän aikaa, ku kolme kuukautta, niin ne kuvathan oli kaikilla tosi hienoja..”

Jo heti Ei oo todellista –hankkeen alusta alkaen oli selvää, että jokaisella pienryhmäkokeiluun osallistuvalla nuorella oli oma vastuuohjaaja. Tuo kyseinen vastuu ohjaaja määräytyi nuorelle sen mukaan, minkälainen ohjaussuhde ja historia nuorella ja hänen ohjaajallaan oli ollut ennen hankkeen alkamista. Jokainen pienryhmään valittu nuori siis tuli jonkun ohjaajan kautta ja oli hyvin luonnollista jatkaa tuota ohjaussuhdetta myös pienryhmän toiminnan aikana.

Saamistani kirjallisista, yksilöohjausta käsittelevistä, palautteista nousi selkeästi esille tietynlainen pelikenttä, jossa nuoren kanssa toimitaan. Vuorovaikutus on kuin shakkia, jossa täytyy pystyä tarpeeksi nopeasti ennakoimaan tilanteita ja tarttumaan hetkeen.

”On hyväksyttävä, että näiden nuorten kohdalla probleemana on nimen omaan se, että palaset liikkuvat koko ajan (kellä mistäkin syystä) joka aiheuttaa nimen omaan elämän hallinnan vaikeuden.”

”Pitkäjänteinen yksilöohjaus on aina ohjaajalta paljon vaativa, haastava prosessi, johon on lyöttäydyttävä tosissaan mukaan, ei auta että tekee puolella teholla, on oltava oikeasti läsnä.”

Oli suunnaton haaste mukauttaa yksilöllinen ohjausote ryhmän ohjaukseen, sekä ohjaajien väliselle yhteistyölle, että nuorille. Palautteesta nousee useamminkin esille hämmästyksistä, miten ”hallittu kaaos” saatiin lopulta toimimaan niin, että itse ryhmä toimi ensisijaisena työväliseinä yksilölliselle lähiohjaukselle.

”Oma tulokulmani toimintaan on yksilöohjauspainotteinen ja pidän ryhmää ensisijaisesti välineenä tukea ja eheyttää kunkin yksilön elämää. Ja pidän erittäin tärkeänä toiminnan suunnittelun lähtökohdana sitä, kuinka ryhmä kootaan eli onko yksilö jo tullessaan ryhmään ohjaussuhteessa.”

Palautteesta nousee esille, että erityisesti tietyn tyyppiset nuoret, joita ohjaukseen tulevat, vaativat toiminnalta aitoa halua ja motivaatiota ja ohjaajien tulee itse sitoutua sataprosenttisesti toimintaan, jotta nuori lähtisi itse myös mukaan. Vain tältä pohjalta voi luottamussuhde syntyä nuoren ja ohjaajan välille. Mietittäväksi kuitenkin jää, miten tämän tyyppistä iloa ja sitoutumista voidaan ylläpitää jos pienryhmiä toteutuu vastaisuudessa enemmän.

”Joku sellainen ilo ja lämpö, jonka saimme tässä ryhmässä toteutettua puuttuu mielestäni tänä päivänä monesta toiminnasta ja on kuitenkin ihmiselle perustarpeena yhteiskunnassakin.”

Hyvinä käytänteinä palautteissa todettiin auto ja puhelin. Automatkat toimivat luontevina tilaisuuksina puhua nuorten kanssa eri asioista, lisäksi se on tarpeeksi neutraa-

litila ja siellä on helppo olla tarvitsematta katsekontaktia. Puhelimen lainaaminen taas on hyvä syy ottaa ohjaajaan yhteyttä ja sivussa voi tulla hoitamaan muitakin asioita.

”Jo pelkästään tieto jonkun ihmisen tavoittamisesta on nuorelle tärkeää, ja se jo itsessään kantaa jonkin matkaa.”

Huolimatta yksilöohjauksen haastavuudesta, yleisesti palautteissa sitä pidetään kuitenkin pitkällä tähtäimellä kannattavana toimintana saada nuoreen ohjauksellinen ote. Ryhmän kanssa tehtävä toiminta on ohjauksessa vain työväline, joka helpottaa suunnattomasti yksilöohjausta antamalla ohjaussuhteelle tarvittavia taukoja ja aikaa.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Valokuvien ja valokuvamateriaalin käyttö luovissa toiminnoissa oli pienryhmän antaman palautteen mukaan toimiva työskentelytapa. Erikoista ehkä oli se, että vasta jälkeinpäin havaittiin valokuvaamisessa olevan ikään kuin kaksi puolta; itse valokuvaaminen että valokuvaamisen kohteeksi joutuminen. Mannermaa (2000, 61) korostaa artikkelissaan, että valokuvien kanssa työskentelyssä on useita eri puolia, voidaan käyttää vanhoja valokuvia, tehdä uusia kuvia, kuvata ja olla kuvaamisen kohteena (Heikkilä ym. 2000, 61).

Valokuvat herättävät tunteita ja virittävät ajatuksia. Kuvattujen henkilöiden eleet ja ilmeet tuovat mieleen paljon jo unohdettuja tunteita ja muistoja, ne ovat myös väline jonka avulla voi seurata omaa elämänkaartaan. (Mts. 61-62.) Ei oo todellista – pienryhmässä valokuvat heräsivät eloon, ja kun niitä katsottiin, jokainen nuori tulkitsi kuvia eri tavalla. Itse tulkinnat opettivat uusia asioita kuvan tulkitsijasta.

Mannermaa (2000, 62) tähdentää, että todellisuus on jokaisen ihmisen oma tulkinta, jota valokuvat ilmentävät. Ryhmissä valokuvista keskustellaan ja eri tulkintoja jaetaan, jolloin voidaan synnyttää ryhmässä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Valokuvien kautta voidaan harjoitella ryhmässä monia erilaisia asioita, esimerkiksi valokuvan

tulkinnassa on lausuttava tunteita ja mielikuvia ääneen, mikä on hyvinkin haasteellinen tehtävä ja vaatii harjoitusta. Valokuvat voivat siis toteutua vuorovaikutuksen apuvälineinä eri ihmisten välissä. (Mts. 2000, 71)

Valokuvien ottamisen kautta voidaan helposti saada nuorille aikaan onnistumisen kokemuksia, koska monien nuorten ottamien valokuvien joukosta löytyy paljon hyviä otoksia, samalla jokainen nuori sai palasen muistoa mukaansa pienryhmätoiminnan loppumisen jälkeen. Positiivisten kokemusten myötä hankkeeseen osallistuneet nuoret ovat jälleen yhden onnistumisen rikkaampia, joka on toiminut myös itsetuntoa vahvistavana elementtinä. Ryhmän muidenkin nuorten on ollut näin helpompi antaa positiivista ja konkreettista palautetta toisilleen, kun välineenä on toiminut valokuvat ja niiden herättämät tunteet. Luovana toimintana valokuvaus oli siis onnistunut ratkaisu ja jatkossakin varteenotettava toiminnallinen väline nuorten kanssa työskennellessä.

Toisena johtopäätöksenä nostan esiin ryhmän kokoamisvaiheessa olevan jo pidempi aikaisen **ohjaussuhteen tärkeyden**. Varsinkin jakson lyhyen ajan vuoksi, ei ryhmän muotoutumisvaiheelle ollut mahdollisuutta antaa paljonkaan pidempää aikaa. Puhuttaessa kolmen kuukauden pienryhmätoiminta jaksosta, aikaisemman ohjaussuhteen merkitys nousi arvaamattomaan arvoon, sillä aluksi sitoutuminen ohjaajaan toimi moottorina nuorella lähteä pienryhmätoimintaan mukaan. Tiiviin ohjaussuhteen ollessa ryhmässä pohjana, ohjaajat pystyivät käyttämään ryhmää täysipainotteisesti ohjauksensa apuvälineenä.

Yksilöohjaus ei kuitenkaan sulje pois **vierailevien ohjaajien käyttöä** pienryhmätilanteissa. Vierailevien ohjaajien käyttö nopeuttaa ryhmän muotoutumista ja yhteishenkeä, sillä ulkopuolinen tuo tietynlaista uutta särmää eri tilanteisiin, joka taas johtaa ryhmän kiinteytymiseen. Lisäksi apuohjaajat tuovat mukanaan sävöyksen ryhmätoimintaan, sillä heidän roolinsa isoveljenä/siskona antaa huomattavan avun silloin, jos oman ohjaajan kanssa syntyy kitkaa. Apuohjaaja voi tällöin toimia esimerkkinä ja antaa hyviä toiminnan malleja eri tilanteisiin.

Kolmantena seikkana nousi palautteista esiin **auton ja puhelimen käyttö** hyvinä käytänteinä toiminnassa. Ei oo todellista –hankkeen alkuvaiheista lähtien ohjaajilla oli tapana toimia nuorten kuljettajina, jos he eivät päässeet tulemaan muutoin ryhmäkerroille. Monet saattavat pitää tällaista seikkaa hyvinkin omituisena käytäntönä mutta tämän ryhmän osalta se toimi todella hyvin ja monia ohjauskeskusteluja olisi jäänyt käymättä, jos ei olisi tarjottu nuorille autokyytiä ryhmäkerroille ja sieltä kotiin. Kuten aiemmin palautteissa jo mainittiin, niin auto on tilana tarpeeksi neutraali ja se synnyttää automaattisesti nuorissa halun keskustella erilaisista asioista. Samalla automatkan aikana oli mahdollisuus purkaa nuorten kanssa yhdessä läpikäymänsä ryhmäkerta ja muistuttaa vielä seuraavasta ryhmäkerrasta.

Viimeisenä johtopäätöksenä vielä mainittakoon, että Ei oo todellista –hankkeen **markkinoinen projektina** oli toimiva keino saada nuoria innostumaan pienryhmästä. Seuraavan hankkeen markkinoinnissa on hyvä käyttää pilottiryhmässä toimivien nuorten sosiaalisia verkostoja tiedon levittämiseen, sillä puheen välityksellä saatava tieto itse nuorilta on tehokkain tapa viedä viestiä eteenpäin. Nuorelle on hyvinkin eri asia saada tieto mahdollisesti alkavasta projektista joltakin hyvältä kaveriltaan kuin viranomaisen tiedotuksen kautta.

10 KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tilat

Ei oo todellista –hankkeen aikana suureksi haasteeksi muodostui tilajärjestelyt, sillä tarvetta vastaavia tiloja ei löytynyt. Käytännön kautta ohjaajat havaitsivat, että toimiva tila näiden nuorten kohdalla oli keskikokoinen sali, jossa oli tilaa liikkua ja jokainen pystyi hakemaan itselleen paikan istua. Suurimmaksi osaksi pienryhmä toimikin tällaisessa edellä mainitussa tilassa, kuitenkin ongelmia aiheutti hälytysjärjestelmän automaattinen aktivoiminen klo 18 jälkeen. Tanssisali siis oli oikein hyvä tapaamispaikka, mutta iltaryhmiin se oli hyvin epäkäytännöllinen. Osa ryhmäkerroista pidettiin toimistotilassa, joka taas oli liian virallinen ryhmän pitämiseen.

Tila on hyvin tärkeä osa ryhmän toimintaa, ja tilakysymykseen täytyy vastaisuudessa kiinnittää huomiota tulevia pienryhmiä suunnitellessa. Sinne tulisi olla helpot kulkuyhteydet, jotta tarpeettomat, kulkuyhteyksistä johtuvat, poissaolot kitkettäisiin jo heti ryhmän alkuvaiheessa. Lisäksi toimintaympäristössä tulisi olla tilaa liikkua, eikä siellä saisi olla liikaa havainnointia rasittavia ärsykeitä, tilan tulisi olla siis ryhmän kannalta voimavaroja antava ja rauhoittava, jossa on helppo työskennellä. Kaikista otollisinta pienryhmätoiminnan kannalta olisi, jos nuoret voisivat itse tehdä tilasta sellaisen työskennellä kuin haluaisivat, tällöin tila toimisi myös ryhmädynamiikan kiinteyttäjänä.

Toiminnan selkeyttäminen, ennakointi

Nuorten palautteista ohjaajille nousi jonkin verran esiin, varsinkin pienryhmän alkuvaiheessa, tunne toiminnan sekavuudesta. Nuoret eivät tieneet, mikä pienryhmän tarkoitus oli. Tottahan on, että jokaisen ryhmäkoonnin alkuvaiheessa sekavat hämmennyksen tunteet kuuluvat luonnollisena osana toimintaan, sillä onhan toimintauutta ja outoa niin ohjaajille kuin nuorillekin. Kaikesta normaalista hämmennyksestä huolimatta nuoret palautteessaan antoivat ohjaajille anteeksi toiminnan sekavuuden, koska he ymmärsivät kokeilun olevan ohjaajillekin uusi kokemus.

Jatkoa ajatellen, selkeän rakenteen luominen toimintaan auttaa ohjaajia suunnittelemaan tulevia jaksoja tarkemmin, sekä luomaan selkeyttä toimintaan. Tämä johtaa myös siihen, että tulevia tilanteita kyetään paremmin ennakoimaan, ja nuorilla on tunne toiminnan etenemisestä. Kehitettäessä selkeämpää toiminnan rakennetta on hyvä kuitenkin jättää jotakin yllätyksellisyyden varaan, sillä siltä pohjaltahan Ei oo todellista –hankekin lähti etenemään.

Pienryhmään valittavat nuoret

Kuten edellä on jo useaan otteeseen raportoitu, neljä nuorta kuudesta kävivät hankkeen alusta loppuun saakka. Ottaen huomioon Ei oo todellista –hanke tyyppisen matkan kynnyksen toiminnan ja sen kohderyhmän, aktiivisuus ryhmästä oli iloinen yllätys kaikille ohjaajille. Toisaalta se myös kertoo jotakin toiminnan haasteellisuudesta ja siitä kuinka tärkeää ohjaajien on arvioida ohjaussuhteessa olevan nuoren elämäntilanne ja miettiä, hyötykö juuri tämä nuori pienryhmätoiminnasta. Jos heti alkuvai-

heessa ohjaajat pystyvät tarkkaan suuntaamaan pienryhmätoiminnan siitä hyötyville nuorille, on todennäköisesti hankkeen läpikäyneiden nuorten aktiivisuusprosentti korkeampi. Kaikki nuoret eivät ole elämäntilanteessaan vielä siellä saakka, että voisivat osallistua aktiivisesti ryhmätoimintaan ja näinkin isoon projektiin.

Ohjausresurssit

Ei oo todellista –hankkeessa oli kuutta nuorta kohden kolme ohjaajaa, sekä yksi apuohjaaja. Käytännössä ohjaajien määrällinen suhde ohjattaviin oli hyvä ja jokaisella ohjaajalla oli tarpeen mukaan aikaa antaa nuorille lähiohjausta. Kehittämisehdotuksena ohjausresursseihin voisi kohdentaa jatkossa tilaa mahdollisille apuohjaajille, jotka olisivat samaa ikäastetta pienryhmän kohdenuorien kanssa. Mahdollisesti jatkossa voisi pyytää, jo aikaisemman hankkeen läpikäynyttä nuorta apuohjaajaksi seuraavaan hankkeeseen, toimimaan ikään kuin ”isoveljen/siskon” roolissa. Apuohjaajien rooli on väljempi kuin vastuullisten ohjaajien, sillä heitä ei sido vahvat auktoriteettirajat. Nuorten on helpompi ottaa esimerkkiä apuohjaajana toimivasta henkilöstä. Tärkeää kuitenkin on, että apuohjaajan roolissa toimiva henkilö tiedostaa myös oman vastuunsa esimerkkinä olemisesta ja toimii ryhmän luonnollisena ohjausresurssina.

Valokuvaaminen luovana toimintana

Nuorten palautteiden perusteella valokuvaus toimintana oli hyvä ja motivoiva työkentelytapa. Jatkossa pohtimisen arvoiseksi nousi kehittää toimintaa, niin että valokuvauksen ilmaisua voisi käyttää pienryhmässä laajemminkin hyväksi. Ei oo todellista –hankkeen tavoitteena valokuvanäyttelyn tekeminen vei yli puolet pienryhmän toimintaan suunnitellusta ajasta, jolloin itseilmaisuuksiin ei ehditty kunnolla perehtyä. Kehittämisehdotuksena olisikin kiinnittää enemmän huomiota valokuvien kanssa työkentelyyn, käydä nuorten kanssa mahdollisesti itse kehittämässä kuvia, tehdä muitakin ilmaisullisia harjoituksia valokuvien avulla ja suunnata muutama konkreettinen harjoitus kameran käyttöön ja ottaa vaikka vanhoja mustavalkoisia valokuvia mukaan ryhmäkerroille tulkittavaksi.

Rahoitus

Suunta elämään –hankkeen toiminta-ajatuksen mukainen rahoitus palveli hyvin. Jatkossa tulevien pienryhmien toimintaa rahoittaa Työvalmennussäätiö Tekevä, kuitenkin

kaan rahoitukseen ei ole laskettu nuorten saamaa palkkiota omaan hyvinvointiinsa. Tulevaisuudessa todella iso haaste onkin miettiä, mistä saada nuorille kannustusraha projektiin liittymiselle tai voisiko mahdollinen palkkio olla toisenlainen?

11 POHDINTA

Opinnäytetyöni aiheen valinta muotoutui kevään 2009 kuntoutuksen ohjauksen – ja suunnittelun toisen harjoitteluni aikana, jolloin sain kokemusta maahanmuuttaja-taustaisten nuorten kanssa työskentelystä. Itselleni nuorten kanssa työskentely tuntui välittömästi mukavan luontevalta, joten opinnäytetyöni aiheeksi Ei oo todellista – hankkeen toiminnan kuvaus tuli itselleni kuin tilauksesta. Tutun ja luontevan aiheen valinta helpotti huomattavasti omaa toimintaani prosessin eteenpäin viemiseksi, vaikkakin tutkimussuunnitelman alussa aiheen rajaus tuntui kovin vaikealta.

Haastavan aiheen rajauksesta teki se, että olisin halunnut enemmän keskittyä puoli-strukturoituun haastatteluihin Ei oo todellista –hankkeen vaikutuksista pienryhmän nuoriin. Jo heti alussa kuitenkin selvisi, että minulla ei ollut mahdollisuuksia kerätä aineistoa määrälliselle tutkimukselle ominaisella tavalla, luovuin edellä mainitusta lähtökohdasta ja päädyin kvalitatiivisen lähestymistavan puolelle. Lähtökohtana kvalitatiivisessa lähestymistavassa on todellisen elämän kuvaaminen, jossa tapahtumat luovat kokonaisuuden (prosessin) ja kohdetta pyritään kuvaamaan mahdollisimman monipuolisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157).

Tavoitteeksi opinnäytetyölleni siis muotoutui, että keräsin mahdollisimman paljon aiheeseen liittyvää tietoa ja kokosin Ei oo todellista –hankkeesta toiminnallisen kuvauksen, ja näiden kautta sitten kokosin mahdollisia kehittämissuhteita tulevaan pienryhmätoimintaan. Pyrin keräämään todellisista tilanteista kokemuksellista tietoa. Aineistoni sain nuorten ja ohjaajien keskusteluista, jolloin itselleni tärkeää oli, että pyrin alusta saakka saamaan jokaisen ”äänen” kuuluviin opinnäytetyössäni. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.)

Positiivisena asiana koin opinnäytetyöni kannalta ryhmän yhteisen suostumuksen ryhmähaastatteluun. Tutki ja kirjoita kirjan (2007, 205) käsiteltävässä Grönforsin tutkimuksessa todetaan, että haastateltaville on joskus luontevampaa ja vapautuneempaa keskustella asioista ryhmässä kuin kaksin haastattelijan kanssa. Itse haastattelijana koin ryhmähaastattelun parhaaksi menettelytavaksi tämän opinnäytetyön kontekstissa, sillä nuoret pystyivät haastattelun aikana tukeutumaan toisiinsa ja pystyivät saamaan tietoja useammalta henkilöltä yhtä aikaa. Toki haastattelijana koin haastavana saada kysymysten asettelut niin sanotusti ”pienryhmän kielelle”, koska kielennymärrys oli eritasoista pienryhmän sisällä.

Koska olin kokemassa koko Ei oo todellista –hankkeen toiminnan alusta loppuun, sain havainnoiden ja ohjaajien kirjallisten palautteiden kautta paljon tietoa nuorten kanssa työskentelyn palkitsevista, sekä haastavista, puolista. Ensimmäisestä tapaamiskerrasta lähtien nuorille kerrottiin, että toimin opiskelijana ja opinnäytetyöntekijänä pienryhmässä ja tekisin sen toiminnasta raporttia. Näin ollen toimin alusta saakka luontevana osana ryhmän toimintaa ja tein havainnointia toiminnan lomassa. Hirsjärven ja muiden (2007, 208) mukaan ongelmana kuitenkin on tutkimuksen objektiivisuuden menetys. Näin ollen en pystynyt kirjaamaan tapahtumien kulkua välittömästi ylös, vaan jouduin luottamaan muistiini. Havainnointi toimi täysin vapaasti ja se oli toiminnan sisällä kaiken aikaa, olin osa pienryhmää. (Hirsjärvi ym. 2007, 208–209.) Toisaalta kuitenkin kolme muuta ohjaajaa toimivat ikään kuin varamuistina itselleni, joilta sain kirjallista palautetta jälkikäteen ryhmäkerroista.

Opinnäytetyössäni luotettavuuden arviointi pohjasi täysin ohjaajien, nuorten ja itse tuottamiini kokemuksiin, lisäksi opinnäytetyöni ollessa toiminnallinen kuvaus oli vaikeaa ehkä mahdotontakin tehdä minkäänlaisia yleistyksiä tai pätevyysarvioita aiheesta, kyseessä kun ei ollut tutkimus. Tästä seikasta huolimatta pystyin arvioimaan omaa toimintaani havainnoijana, pienryhmän apuohjaajana, opinnäytetyön kirjoittajana ja haastattelijana. Oli mielenkiintoista ottaa opinnäytetyöni aiheen haastavuus vastaan ja olen kokenut yhden elämäni parhaimmista oppimisprosesseista Ei oo todellista –hankkeen kautta.

Koin heti hankkeen alusta lähtien tärkeänä olla osa ryhmää, ei vain tutkijana, vaan myös apuohjaajana. Luottamussuhde pienryhmän nuoriin auttoi palautteen keräämisessä ja oma roolini muotoutui ”iso sisko” tyyppiseksi. Varsinaisena onnistumisen kokemuksena koin tiiviin ohjaussuhteen yhden pienryhmän nuoren kanssa, kun työstimme yhdessä valokuvanäyttelyyn tulevia materiaaleja. Kasvoin ammatillisessa mielessä paljon, ja sain mielestäni hyvän ohjaussuhteen luotua pienryhmän nuorten ja itseni välille.

Pyrin jatkuvasti hankkeen aikana kirjoittamaan mahdollisimman objektiivisesti ja teorian tietoon nojaten. Tästäkin huolimatta myönnettävä on, että omat henkilökohtaiset kokemukset toivat väistämättä oman lisänsä tähän opinnäytetyöhön. Kevään/kesän 2009 aikana tiedonhankinnan sekä käytännön kautta törmäsin moniin kehittämisen kohteisiin nuoriin liittyvissä yhteiskunnallisissa asioissa. Isoin haaste taustalla oli saada nuorten ääniä kuuluviin, Ei oo todellista hankkeen valokuvanäyttely oli yksi keino nostaa esiin nuorten todellisuutta ja elämää Jyväskylässä. Nuorten äänien kuulumattomuus heijastuu mielestäni suuresti yhteiskunnan eri rakenteisiin.

Yleisesti yhteiskunnassamme ollaan huolissaan tänä päivänä nuorten tilanteesta ja siitä mihin työttömyyslukuissa ollaan menossa. Käytännön kautta kuitenkin huomasin, että todellisia nuorten syrjäytymistä koskevia lukuja ei nähdä, koska niistä ei tiedetä. Työttömyys luvut tulevat aina vuosia myöhässä ja tietoa ei saada tarpeeksi ja ajoissa jotta sitä pystyttäisiin hyödyntämään. Toisaalta syrjäytyminen ja sen uhka on käsitteenä niin abstrakti, että tilastot huonosti kuvantavat sen todellisuutta. Olemassa ei ole mittaria, jolla saataisiin kokonaiskuva syrjäytymisen laajuudesta tai kohdejoukosta, kysymys nouseekin mitä syrjäytyminen on?

Marginaalitodellisuudessa eläville nuorille ei ole tarjolla vaihtoehtoisia polkuja koulutusjärjestelmässä. Tulevassa työssäni kuntoutuksen ohjaajana, tulen jatkossa työskentelemään ikävuosiltaan erilaisten ihmisten kanssa. Tulen varmasti kohtaamaan jatkossa useita nuoria, joilla tarve ohjaukseen ja tukeen on suuri. Kuntoutuksen ohjaajan tulisi omata tarvittavat valmiudet antaa tukea ja ohjausta nuorelle hänen koulutuspolullaan. Haasteena jatkossa onkin, minne nuoria ohjata, jos pääsyaatimukset matalakynnyksisiinkin palveluihin on nuorelle liian suuria. Käytännössä mielestäni

olisi hyvä miettiä matalakynnyksisen palvelun käsitettä ja sitä, mille kohderyhmälle se on tarkoitettu, onko todellakin kaikki matalakynnyksisiin palveluihin hakevat nuoret sen tarpeessa vai hakeutuvat nuoret niihin palveluihin, koska niihin on suhteessa helpompi päästä?

Tällä hetkellä päättäjät tuovat esiin, että lisäpaikkoja koulutukseen tullaan lisäämään ja isommalle osalle nuoria halutaan turvata jatko-opiskelupaikka, samalla kuitenkin resursseja ohjauksesta vähennetään jatkuvasti. On jo tiedossa, että sinä päivänä kun perusopetus loppuu, syrjäytymisen luvut ponnahtavat huippuunsa. Kaikista isoimpina haasteina on nähtävissä nuoret, jotka täysin kieltäytyvät ohjauksesta ja ne nuoret jotka ovat ulkona kaikista palveluista. Ratkaisuna tähän voisi olla mahdollisesti koulujärjestelmän uudistaminen niin, että vaihtoehtoisia ammattikoulumalleja luotaisiin niille oppilaille, jotka omaavat erilaisen oppimisen mallin. Näin ollen voitaisiin ajatella että nuorissa ei ole vika vaan järjestelmä ei vastaa enää erilaisten oppijoiden tarpeita. Ohjaus tarvitsee joka tapauksessa olla perusopetuksessa vahvana, mutta lisäksi vaihtoehtoinen koulutusmalli olisi todella tarpeellinen.

Tänä päivänä esimerkkejä on nähtävissä käytännön ongelmakohtista. Yhtenä esimerkkinä on alakoulun ja yläkoulun oppilaiden ongelmien erilaisuus. Tästä johtuen samaa tukea, jota ollaan alakoulussa annettu ennaltaehkäisemään tulevia nuoren kohtaamia ongelmia, ei välttämättä enää yllä yläkouluun saakka. Näin ollen kaikki se hyvä työ, joka on saavutettu alakoulussa, ropisee alas yläkouluun siirryttäessä. Toisaalta sama haaste näyttäytyy siirryttäessä peruskoulusta jatkokoulutuspaikkaan; se tuki jonka nuori on saanut peruskoulussa, ei automaattisesti siirrykään nivelvaiheen yli. Onko siis nuoren syytä jos koulunkäynti keskeytyy?

Toinen esimerkki tiedon kulkuun liittyvästä ongelmasta nähdään tiedon siirtämisessä eri palveluiden välillä. Jos nuori pääsee erinäisten hakujen tuloksina kouluun, tieto siirtyy hyvin kaikkialle palveluihin, jos taas nuori ei yhteishakujen jälkeen pääse mihinkään jatkokoulutuspaikkaan, tieto ei siirry mihinkään ja nuorelle suunnattu tuki loppuu. Tässä vaiheessa kyseinen nuori saattaa tippua täysin tuen ja ohjauksen ulottumattomiin.

Ei oo todellista –hankkeen toiminta oli täysin erilainen kuin koulutusjärjestelmässä oleva, jolloin myös haasteet ohjaukselle olivat erilaisia; ei ollut ennalta tiedettäviä raameja, jossa toimia. Kokemuksena se oli hyvin opettava niin ohjaajille kuin nuorillekin, sillä pienryhmä muodosti itse oman toimintansa ja rakenteensa. Jos joku asia ei toiminut, etsittiin toisenlainen toimintamalli ja siirryttiin siihen. Haastavan opinnäytetyöni aiheesta teki kirjoittamisen vaikeus, sillä anonyymisyyden ja kunnioituksen säilyttäminen oli huomioitava jatkuvasti kirjoitusprosessin aikana. Tallenteiden käyttö pienryhmätilanteissa ei olisi voinut olla vaikuttamatta nuorten toimintaan ja ryhmän sisäiseen dynamiikkaan, tästä johtuen haasteeksi koin tiedonkeruun opinnäytetyötäni varten.

Monesti hankkeen aikana ja syvällä kirjoitusprosessissa ollessani kysyin itseltäni otinko liian suuren haasteen vastaan? Onko tällaista opinnäytetyötä järkevä tehdä ylipäättään tällä tavalla? Nyt loppusuoralla ollessani voin nähdä aiheen palkitsevuuden oman oppimiseni kannalta ja kokemuksena hanke on ollut ainutlaatuinen, jota ei voi kukaan ottaa minulta pois. Toivon todellakin, että jatkossa työpoluillani saan samantyyppisiä kokemuksia, ja kaikille jotka mahdollisesti epäilevät tällaiseen hankkeeseen ryhtymistä voin huudahtaa: ”pää edellä sekaan vaan, se on sen arvoista!”

LÄHTEET

Hassinen, J. & Marniemi, J. 2004. Oppiva koulu: Pajakoulut muutoksen tekijöinä. Turku: Edita Prima Oy.

Hautaluoma, M. 2009. Oikeus tekemällä oppimiseen. Vuosikertomus 2008. Vaajakoski: Jyvässeudun paino.

Heikkilä, T., Paloheimo, L. & Taipale, I. 2000. Mieli ja taide. Vantaa: Printway Oy.

Heiskanen-Nikula, K. & Orell, T. 2009. Hankehakemus Etsivään Nuorisotyöhön valtionavustuksen saamiseksi.

Heiskanen-Nikula, K. & Orell, T. 2009. Jatkohakemus Etsivään Nuorisotyöhön valtionavustuksen saamiseksi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13 p., osin uud. laitos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Kivelä, S. & Ahola, S. 2007. Elämää nivelvaiheissa: Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy. Loppuraportti. Tammisaari: Tammisaaren kirjapaino.

Kuure, T. 2009. Nuorten työpajojen vaikuttavuuden arviointi: Osaselvitys hankkeeseen Nuorta ei jätetä. Loppuraportti.

Laasanen, A. 2008. Maahanmuuttajille kohdennettu työllistämiprojekti: MaMu-projekti 2006-2008. Loppuraportti.

Lamminaho, K. 2009. Valtionavustushakemus nuorten työpajatoimintaan.

Lamminaho, K. 2008. Maahanmuuttajanuorten opiskelu- ja työvalmiuksia parantava valmennus. Väliraportti.

Niemistö, R. 2000. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 4. korjattu p., Tampere: Tammer-Paino Oy.

Nurmi, J.-E. 2009. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa Näkökulmia kehityspsykologiaan: Kehitys kontekstissaan. Toim. P. Lyytinen, M. Korkiakangas & H. Lyytinen. Porvoo: WS Bookwell Oy, 256-274.

Okkonen, K-M. 2009. Kuntien päättäjät toivovat kotien ottavan nuorista vastuuta. Hyvinvointikatsaus 1, 30-34.

Okkonen, K-M. 2008. Syrjäytymistä on vaikea kuvata tilastoilla. Hyvinvointikatsaus 2, 2-4.

- Pietikäinen, R. 2007. Palveluiden väliin putoamisesta yhtenäisiin palvelupolkuihin: Tutkimusinventaaari nuorten nivelvaiheen palveluja koskevista tutkimuksista. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisu. Viitattu 9.8.2009.
www.nuorisotutkimusseura.fi, Julkaisut, Verkkojulkaisut
- Pulliainen, A. 2008. Selvitys maahanmuuttajanuorten erityistarpeista ja solmukohdistajapajakson aikana. Raportti Helsingin kaupungin opetusvirastolle.
- Sarkkinen, M. 1996. Psykologia: Johdantokurssi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sava, I. & Vesänen-Laukkanen, V. 2004. Taiteeksi tarinoitu oma elämä. Juva: WS Bookwell Oy.
- Tarvainen, T., Pietiläinen, V. & Kuure, T. 2007. Nuoret eivät odota: Palvelurakenteen muutos nyt. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 11.12.2007. Viitattu: 12.8.2009.
www.stm.fi, Julkaisut
- Tilasto Suomen työttömyysturvasta 2007. Viitattu 12.8.2009.
www.kela.fi, Tietoa Kelasta, Tilastot.
- Virtanen, A. & Hautaluoma, M. 2007. Kadonneet ja pudonneet: Syrjäytymisen sietämätön raskaus. Valtakunnallisen työpajajyhdistyksen sähköinen julkaisu 2007.
www.tpy.fi, Tilaa Kirja.
- Wallden, J. 2009. Etsivään nuorisotyöhön 2,5 miljoonaa. Opetusministeriön tiedote 1.4.2009. Viitattu 12.8.2009.
www.minedu.fi, Julkaisut, Tiedotteet.
- Westman, M-L. 2007. Ensi illan ihme: Nuorten taidetyöpaja 2001-2007. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.
- Yleistä Tekevästä. 2008. Tekevässätiön kotisivut. Viitattu 12.8.2009.
www.tekeva.net, Yleistä.
- Ylipaavalniemi, P., Sariola, L., Marniemi, J. & Pekkala, T. 2005. Sosiaalisen työllistämisen toimialan käsitteet. VATES-säätiön julkaisu. Viitattu 12.8.2009.
www.vates.fi, Julkaisut, Kirjat.

PANEELIKESKUSTELUN KYSYMYKSET

YLEISIÄ KYSYMYKSIÄ RYHMÄSTÄ JA SEN TOIMINNASTA

1. Mikä fiilis on tästä keväästä?
2. Mikä oli valokuvatyöskentelussa kaikkein parasta?
3. Mikä oli valokuvatyöskentelyssä kaikkein väsyttävintä?
4. Onko jotain mitä haluaisit tehdä toisin?
5. Mitä haluaisit sanoa terveiseksi sellaiselle nuorelle, joka haluaisi syksyllä aloittaa tällaisen samanlaisen projektin? (Terveisiä, neuvoja, ohjeita)
6. Oliko ryhmä teistä toimiva? (haluatteko sanoa jotain tästä ryhmästä?)
7. Kokoontuiko ryhmä teistä tarpeeksi usein? (kokoontumisaika)

KYSYMYKSIÄ OHJAUKSESTA

1. Mikä Ohjauksessa oli hyvää?
2. Mitä kehittämissuhteita voisit antaa ohjaajille tulevaa syksyä ajatellen?

LUPA-ANOMUS

Pyydän Ei oo todellista –hankkeen ryhmältä lupaa käyttää opinnäytetyössäni valokuvanäyttelyn tuotoksia. Tuotokset (valokuvat, nauhoitteet) tulevat anonyymisesti opinnäytetyöni materiaaliksi.

Allekirjoitukset ryhmältä:

EI OO TODELLISTA

– Nuorten todellisuuksia Jyväskylästä

Missä ja mitä?

Työvalmennussäätiö Tekevällä keväällä 2009.

Etsivän nuorisotyön hankkeen ja Maahanmuuttaja nuorten opinto- ja työelämävalmiuksia tukevan MaMuNu-hankkeen yhteistyönä toteutettuna pilottihanke. Rahoitus saatiin Valtakunnallisen Työpa-jayhdistyksen Suunta Elämään- hankkeelta.

Kuka?

Kuusi Jyväskyläläistä nuorta, kolme ohjaajaa ja opinnäytetyöntekijä Jyväskylän ammattikorkeakou-lusta.

Miten?

Valokuva- projekti toteutettuna pienryhmätoiminnan keinoin. Ryhmä kokoontui 2 x vkossa, kolmen kuukauden ajan. Toiminta toteutettiin Suunta Elämään- hankkeen toiminta-ajatuksen mukaisesti, niin että jokainen nuori sai työskentelystään palkkion, joka käytettiin omaan hyvinvointiin ja tulevai-suuden suunnitteluun.

Miksi?

Tavoitteenamme oli nuorista kootun kehittämis- ja kokeiluryhmän kanssa yhteistyössä kehittää kevään 2009 aikana nuorten toimintaa ja erilaisia työskentelymalleja Tekeväille.